

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

2017 METŲ VEIKLOS APŽVALGA

TURINYS

KONSTITUCINIS TEISMAS IŠPLĖTĖ APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISMO GALIMYBIŲ RIBAS	5
BAUDŽIAMOSIOS BYLOS ATNAUJINIMAS NĖRA KETVIRTOJI INSTANCIJA.....	8
NUŠALINIMO TEISĖ IR JOS REALIZAVIMAS CIVILINIAME PROCESSE	11
NAUJŲ ĮRODYMŲ PATEIKIMO RIBOJIMAS APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISME	15
STATISTIKA.....	18
TEISMO PERSONALAS	24
TEISINIS ŠVIETIMAS, ĮVYKIAI, RENGINIAI	27

*Visi dideli dalykai yra paprasti.
Juos galima apibūdinti žodžiais: laisvė,
teisybė, garbė, pareiga, gailestingumas, viltis.
(Vinstonas Čerčilis)*

Gerbiamieji,

teisingumas – įvairialypė kategorija, aprėpianti tiek moralines, tiek filosofines nuostatas. Tai matas, kuriuo galime išmatuoti visus gyvenimo reiškinius. Teisingumo reikalaujama iš kiekvieno visuomenės nario ir kiekvienam visuomenės nariui. Dažnai teisingumo kategorija mums asocijuojasi su Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsniu, kuriame teigiama, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Tik teismai gali spręsti įvairius tarp visuomenės narių kylančius konfliktus. Ir nors kasdien susiduriame su kritišku požiūriu į teismo veiklą, tačiau istorinė patirtis liudija, jog visuomenė nėra sukūrusi kito priimtinesnio ginčų sprendimo būdo, ir, priešingai negu skelbiami reitingai, teismuose nagrinėjamų bylų skaičius patvirtina, kad visuomenė pasitiki teismais.

Teismų paskirtis – teisingumo vykdymas sprendžiant nustatyta procesine tvarka baudžiamąsias, civilines ir administracines bylas. Ši teismų veiklos sritis griežtai formalizuota, ribojama procesiniuose įstatymuose plėtojamų tokių teisės principų kaip teismo nepriklausomumas ir nešališkumas, viešumas, procesinis lygiateisiškumas ir kt. Egzistuoja viešasis suinteresuotumas tiek bylos eiga, tiek tam tikra jos baigtimi. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 straipsnyje įtvirtinti bendrieji principai, kuriais siekiama apsaugoti asmenų teisę kreiptis į teismą, teisę į teisingą ir nešališką teismo procesą, kurio metu per įmanomai trumpiausią laiką paskelbiamas sprendimas, ir teisę į teismo sprendimo įgyvendinimą. Būtent teismui tenka pareiga

užkirsti kelią proceso vilkinimui. Proceso trukmė – tai ne tik besibylinėjančiųjų rūpestis, bet ir kasdienės teismo pastangos skatinti procesą. Tai ir sunki našta, tenkanti teisėjui: susipažinti su jam perduota nagrinėti byla, išnarplioti dažnai painius faktus, rasti geriausią problemos sprendimo būdą, ir nematoma teisingumo vykdymo dalis – teisėjams padedančių teisėjų padėjėjų, kito teismo personalo pastangos.

Proceso trukmės trumpinimas – tik vienas iš tikslų, su kuriuo sėkmingai susidorojome 2017 metais, – trumpėjo tiek baudžiamųjų, tiek civilinių bylų išnagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme terminai. Ir tai nebuvo daroma kokybės sąskaita, stengiamės įsigilinti, pasverti visa, kas reikšminga, ir priimti byloje teisėtą ir pagrįstą sprendimą, ne tik suprantamą besibylinėjantiems, bet ir įtikinamai paaiškinamą visiems žmonėms.

Pagal konstitucinę dogmą teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo. Teisėjui niekas negali įsakinėti. Jis paklūsta tik įstatymui ir yra jo saugotojas. Tačiau teismo nepriklausomumas nėra savitikslių tik teisėjus nuo išorinės įtakos sauganti kategorija, teismo nepriklausomumas turi tarnauti visuomenės interesams. Teismo nepriklausomumas – esminė asmens teisių garantija. Neatsitiktinai apie teismo nepriklausomumą ir nešališkumą kalbame ir šioje veiklos apžvalgoje. Kiekvienam, besibylinėjančiam teisme, svarbu, kad jo bylą nagrinėtų nepriklausomas, nešališkas ir skaidriai atrinktas teisėjas. Būtent Lietuvos apeliaciniam teismui suteikta kompetencija spręsti dėl apygardų teismų teisėjų

nušalinimo ir bylos perdavimo nagrinėti kitam apygardos teismui, todėl ne tik paaiškiname, kaip ši procesinė teisė gali būti įgyvendinta, bet ir apibendriname dažniausiai nušalinimo pareiškimuose reiškiamas abejones dėl galimo teisėjo šališkumo ir jų įtakos teismo sudėties teisėtumui. Vienas iš mums kasdien keliamų uždavinių – sukurti ir palaikyti kompetentingą ir atsakingą teisminę valdžią. Teisėjai ir kiti teismų darbuotojai yra atviri patirčiai, todėl

nuolat kelia kvalifikaciją, o kai kurie iš jų ir patys dalijasi patirtimi su kitais teisėjais, teisėjų padėjėjais, dalyvauja akademinėje veikloje, yra įstatymų pakeitimus ir papildymus siūlančių ir rengiančių darbo grupių, kodeksų priežiūros komitetų nariai.

Tokia veikla vertinga ir prasminga, nes tobulėjame ne tik dėl savęs, bet ir siekiame padėti į teismą besikreipiantiems žmonėms, kad jiems viskas būtų suprantama ir aišku.

Džiaugsmingai sutikome Lietuvos valstybės atkūrimo 100-metį, išlaikykime šį pasididžiavimą savo nepriklausoma valstybe – kasdieniu ir prasmingu darbu prisidėkime prie jos vertybių saugojimo ir puoselėjimo, būkime stiprūs ir nepriklausomi vykdydami mums pavestą misiją.

Pagarbiai

Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas

Algimantas Valantinas

KONSTITUCINIS TEISMAS IŠPLĖTĖ APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISMO GALIMYBIŲ RIBAS

Algimantas Valantinas

Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas

*A*peliacinio proceso paskirtis yra ne tik nustatyti, bet ir pašalinti pirmosios instancijos teismų padarytas klaidas ir taip užtikrinti, kad neįsisteisėtų nepagrįsti ir (ar) neteisėti teismų nuosprendžiai bei nutartys. Neretai apeliacinė instancija prilyginama pirmajai instancijai, nes abejuose instancijose yra tikrinami tiek fakto, tiek teisės klausimai. Taigi apeliacijos svarba, ypač atsižvelgiant į pastarųjų metų tarptautinių teismų sprendimus, kur apeliacija įvardijama kaip viena pagrindinių teisės į teisminę gynybą realizavimo garantijų (pavyzdžiui, Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje *Shvydka prieš Ukrainą*, *Lalmahomed prieš Nyderlandus* ir kt.), yra svarbi stadija teisingumo paieškos procese. Neatsitiktinai ir įstatymo normos, kuriomis reglamentuojamas apeliacinis procesas, sulaukia įstatymų leidėjo, mokslininkų ir praktikų diskusijų. Tą liudija pastaraisiais metais įsigaliojusios esminės su apeliacijos forma, įrodymų tyrimo atlikimu susijusios Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) pakeitimai (rašytinio proceso įtvirtinimas, pakeitimai, susiję su įrodymų tyrimo optimizavimu ir kt.).

Kalbant apie praktikų pastebėjimus dėl BPK straipsnių, kuriais reglamentuojamas apeliacinis procesas, pažymėtina, kad daug diskusijų kėlė dar 2007 metais įsigalioję BPK 326 straipsnio 1 dalies 4 punkto pakeitimai, kuriais gerokai apribotos apeliacinės instancijos teismo galimybės grąžinti baudžiamąją bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Pagal įsigaliojusius pakeitimus, išnagrinėjęs baudžiamąją bylą, apeliacinės instancijos teismas turi teisę panaikinti pirmosios instancijos teismo nuosprendį ir grąžinti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui tik šiais atvejais: jeigu bylą išnagrinėjo šališkas pirmosios instancijos teismas arba byla išnagrinėta pažeidžiant BPK 224, 225 straipsniuose nustatytas teisingumo taisykles, arba kai paaiškėja, kad kaltinamajam turėjo būti taikomos priverčiamosios medicinos priemonės. Taigi atvejų sąrašas baigtinis ir labai konkretus. Teismų praktikoje šių nuostatų taikymas pripažįstamas pagrįstu tik itin retais atvejais. Dėl to susiduriama su dviprasmiškai vertinamomis situacijomis, kai apeliacinės instancijos teismas turi imtis pirmosios instancijos teismo funkcijų arba, neturėdamas

procesinės išeities (negalėdamas nei grąžinti bylos pirmajai instancijai, nei peržengti apeliacinių skundų ribų), turi palikti galioti net ir ne visai BPK nuostatas atitinkančius pirmosios instancijos teismo nuosprendžius.

Bylos grąžinimo į pirmąją instanciją problema iškilo ir 2017 metais, Lietuvos apeliaciniam teismui nagrinėjant baudžiamąją bylą, kurioje nesant galimybės grąžinti baudžiamosios bylos į pirmąją instanciją ar pažeisti *non reformatio in peius* principo (pabloginti nuteistojo teisinę padėtį nesant prokuroro, nukentėjusiojo, privataus kaltintojo ar civilinio ieškovo skundo), buvo nutarta kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą (toliau – Konstitucinis Teismas) prašant išaiškavimo, ar tokia situacija atitinka šio teisės akto nuostatas.

Tokia nutartis priimta baudžiamojoje byloje, nagrinėtoje Lietuvos apeliaciniam teisme pagal vieno iš nuteistųjų apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo nuosprendžio, kuriuo O. T. nuteistas pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 129 straipsnio 1 dalį. Tuo pačiu nuosprendžiu G. I. ir L. R. nuteisti pagal BK

284 straipsnio 1 dalį. Pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu nustatyta, kad apeliantas O. T. 2012 m. rugsėjo 10 d., apie 14 val., suduodamas du smūgius nukentėjusiajam D. J. į veidą, sunkiai sutrikdė jo sveikatą, dėl to D. J. kitą dieną mirė. Pirmosios instancijos teismas nustatė ir tai, kad prieš nukentėjusįjį D. J. 2012 m. rugsėjo 10 d., netrukus po O. T. suduotų smūgių, smurtavo ir nuteistieji L. R. bei G. I., kurie jau sužalotam D. J. taip pat sudavė smūgius. Su pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu nesutiko tik nuteistasis O. T., kuris tvirtino, kad nukentėjusysis galėjo mirti ne nuo jo suduotų smūgių, o nuo L. R. ir G. I. suduotų smūgių. Juolab kad pastarieji, perduodant bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui, buvo kaltinami D. J. nužudymu. Nei prokuroras, nei nukentėjusysis apeliacinių skundų nepadavė. Lietuvos apeliacinis teismas, siekdamas patikrinti visas nuteistojo O. T. apeliaciniame skunde minimas aplinkybes, byloje paskyrė naują komisijinę teismo medicinos ekspertizę. Atlikus šią ekspertizę, buvo pateiktas ekspertizės aktas, kuriame nurodyta, kad mirtį lėmusį sužalojimą galėjo sukelti bet kuris iš 2012 m. rugsėjo 10 d. padarytų sužalojimų.

Esant tokiai situacijai, bylą nagrinėjanti teisėjų kolegija 2016 m. gegužės 13 d. nutartyje, kuria kreipėsi į Konstitucinį Teismą, konstatavo, kad nustačius, jog pirmosios instancijos teismo išvados neatitinka faktinių bylos aplinkybių, gali susidaryti tokia situacija, kad apeliacinės instancijos teismas privalėtų priimti akivaizdžiai neteisingą procesinį sprendimą, nes pagal nutarties priėmimo metu galiojusias BPK nuostatas nebuvo procesinės galimybės tenkinti nuteistojo O. T. apeliacinio skundo ir pakeisti pirmosios instancijos teismo nuosprendyje nustatytas veikos faktines aplinkybes iš esmės skirtingomis, jeigu tas pakeitimas lemtų nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla nutraukta, padėties pabloginimą ar grąžinti baudžiamąją bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Išnagrinėjęs šį Lietuvos apeliacinio teismo kreipimąsi, Konstitucinis Teismas įvertino dviejų BPK normų konstitucingumą: BPK 320 straipsnio 4 dalies ir 326 straipsnio 1 dalies 4 punkto.

Teismas konstatavo, kad BPK 320 straipsnio 4 dalis (2007 m. birželio 28 d.

redakcija) neprieštarauja Konstitucijai. Tokia išvada Konstitucinis Teismas grindė apeliacinės instancijos procese galiojančiais principais *non reformatio in peius* (pagal kurį jis, nagrinėdamas bylą pagal nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla nutraukta, apeliacinį skundą, negali pabloginti apelianto teisinės padėties) ir *tantum devolutum quantum appellatum* (pagal kurį jis turi tikrinti ir vertinti tik apskūstosios pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies teisėtumą bei pagrįstumą) ir pripažino, kad tokia situacija, kai apeliacinės instancijos teismas gali nustatyti kitokias faktines aplinkybes, nei nustatė pirmosios instancijos teismas, tačiau negali bloginti nuteistųjų padėties labiau, nei to prašoma apeliaciniuose skunduose, ir pats negali ištaisyti pirmosios instancijos teismo klaidų, pati savaime neprieštarauja Konstitucijai. Tačiau, anot Konstitucinio Teismo, turi egzistuoti galimybė tokioje situacijoje grąžinti baudžiamąją bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Taigi, vertindamas BPK 326 straipsnio 1 dalies 4 punkto atitiktį Konstitucijai, Konstitucinis Teismas sutiko su Lietuvos apeliaciniu teismu ir konstatavo, kad baudžiamojo proceso teisiniu reglamentavimu, pagal kurį apeliacinės instancijos teismas, ištyręs naujus ar pirmosios instancijos teismo jau tirtus įrodymus, kuriuos įvertinus galėtų būti padarytos išvados, kad faktinės aplinkybės iš esmės skiriasi nuo pirmosios instancijos teismo nustatytųjų ir tai gali lemti nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla nutraukta, padėties pabloginimą, ribojamas baudžiamojo proceso teisės principų *non reformatio in peius* ir *tantum devolutum quantum appellatum*, neturi įgaliojimų perduoti bylos iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, nesudarytos prielaidos teismui priimti teisingo sprendimo byloje ir tinkamai įvykdyti teisingumo. Tokiu teisiniu reglamentavimu neužtikrinama veiksminga kiekvieno asmens ir visos visuomenės apsauga nuo nusikalstamų kėsinių ir paneigiami iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies kylantys teismo įgaliojimai vykdyti teisingumą. Iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies kylantys teismo įgaliojimai vykdyti teisingumą lemia tai, kad įstatyme turi būti nustatyti apeliacinės instancijos teismo įgaliojimai tokioje situacijoje

perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui. Todėl Konstitucinis Teismas padarė išvadą, kad BPK 326 straipsnio 1 dalies 4 punktas (2007 m. birželio 28 d. redakcija) tiek, kiek jame nenustatyti apeliacinės instancijos teismo įgaliojimai, ištyrus įrodymus, kuriuos įvertinus galėtų būti padarytos išvados, kad faktinės aplinkybės iš esmės skiriasi nuo pirmosios instancijos teismo nustatytųjų ir tai gali lemti esminį nuteistojo, išteisintojo ar asmens, kuriam byla nutraukta, padėties pabloginimą, perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, prieštarauja Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, teisingumo principams.

Šis 2017 m. birželio 26 d. priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas tapo vienu svarbiausių nuostatų, kuriomis

reglamentuojamas apeliacinis procesas, pakeitimų praėjusiais metais, užpildęs tam tikras teisinio reglamentavimo spragas, kurios buvo atskleistos pirmiau aprašytoje baudžiamojoje byloje. Kaip žinoma, Konstitucinio Teismo priimti nutarimai turi įstatymo galią ir yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, todėl juose pateiktais išaiškinimais privalu vadovautis net ir iki tol, kol pakeičiamas netinkamu pripažintas teisinis reglamentavimas. Todėl po šio Konstitucinio Teismo išaiškinimo Lietuvos apeliacinis teismas jau pasinaudojo galimybe grąžinti baudžiamąją bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Būna tikėtis, kad šiais metais ši Konstitucijai prieštaraujanti teisės spraga bus užpildyta ir įstatymų lygmeniu.

Aloyzas Kruopys
Lietuvos apeliacinio teismo
Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkas

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) I straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad baudžiamojo proceso paskirtis yra užtikrinti, jog „nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas“. Baudžiamoji byla užbaigiama įsiteisėjus teismo sprendimui (nuosprendžiui ar nutarčiai), kurio teisėtumas ir pagrįstumas paprastai negali būti ginčijamas. Tačiau kai kuriais atvejais paaiškėjus naujoms aplinkybėms, faktams ir (ar) nustačius klaidas kyla abejonų dėl tokio sprendimo teisingumo ir baudžiamojo proceso paskirties tinkamo įgyvendinimo. Vienas iš saugiklių, padedantis užtikrinti tinkamą baudžiamojo proceso paskirties įgyvendinimą, yra BPK XI dalyje nustatytas baudžiamosios bylos atnaujinimo institutas. Šis institutas padeda ištaisyti padarytas esmines klaidas ir užtikrinti asmenų apsaugą nuo akivaizdžių teisės pažeidimų. Baudžiamosios bylos atnaujinimo institutas taikomas išimtiniais atvejais, o jo taikymo ribos apibrėžiamos baudžiamojo proceso įstatymu.

Baudžiamosios bylos atnaujinimo instituto išimtinis pobūdis akcentuojamas ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktikoje. Teisė į baudžiamosios bylos atnaujinimą pripažįstama ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK). EŽTK septintojo protokolo 4 straipsnio 2 punkte nurodyta, kad šio straipsnio 1 punkto nuostatos „nedraudžia atnaujinti proceso pagal tos valstybės įstatymą ar baudžiamąjį procesą tuo atveju, kai iškyla naujų faktų ar naujai išryškėja aplinkybės bei esminės ankstesnių procesų klaidos, galėjusios turėti reikšmės nuosprendžio priėmimui“.

EŽTT formuoja nuoseklią praktiką dėl baudžiamosios bylos atnaujinimo ir peržiūrėjimo. *Pirma*, akcentuojama, kad galutinio teismo sprendimo nekvestionavimas susijęs su teisinio tikrumo (stabilumo) principo užtikrinimu, tačiau teisinio tikrumo (stabilumo) principas nėra absoliutus. Baudžiamosios bylos atnaujinimas yra suderinamas su EŽTK nuostatomis, tarp jų ir su 6 straipsnyje įtvirtintomis teisėmis. *Antra*, EŽTT praktikoje pabrėžiama, kad turi būti užtikrinta tinkama pusiausvyra tarp žmogaus teisių ir baudžiamojo proceso efektyvumo užtikrinimo. Teismas akcentuoja, kad turi būti gerbiamas galutinis teismo sprendimas ir baudžiamąją bylą, kuri

užbaigta priėmus galutinį sprendimą, galima atnaujinti tik tais atvejais, kai tam tikros svarbios aplinkybės nusveria teisinio tikrumo principą (*pavyzdžiui, EŽTT sprendimas byloje Chervonenko prieš Rusiją, peticijos Nr. 54882/00; EŽTT sprendimas byloje Bratyakin prieš Rusiją, peticijos Nr. 72776/01; EŽTT sprendimas byloje Fadin prieš Rusiją, peticijos Nr. 58079/00*).

BPK XI dalyje įtvirtinti trys baudžiamosios bylos atnaujinimo pagrindai: baudžiamoji byla gali būti atnaujinama, *pirma*, dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių; *antra*, dėl aiškiai netinkamo baudžiamojo įstatymo pritaikymo; *trečia*, dėl Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto arba Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų. Remiantis teismų praktika, dažniausiai krepiamasi ir prašoma atnaujinti baudžiamąją bylą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių. BPK 444 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nustatyta, kad naujai paaiškėjusiomis aplinkybėmis gali būti įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatytas liudytojo ar nukentėjusiojo parodymų arba ekspertizės akto melagingumas, taip pat kitų įrodymų, kuriais paremtas nuosprendis ar nutartis, netikrumas ir (ar) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu nustatytas bylą nagrinėjusiu teisėju nusikalstamas piktnaudžiavimas, ir (ar)

įsiteisėjusių teismo nuosprendžiu nustatytas ikiteisminį tyrimą atlikusių pareigūnų nusikalstamas piktnaudžiavimas, kuris lėmė, kad buvo priimtas neteisėtas ir nepagrįstas nuosprendis. Tos pačios dalies 4 punkte numatytas nebaigtinis naujai paaiškėjusių aplinkybių sąrašas, nes nurodyta, kad tokiais aplinkybėmis gali būti laikomos ir „kitokios aplinkybės, kurios teismui nebuvo ir negalėjo būti žinomos priimant nuosprendį ar nutartį <...> ir kurios įrodo, kad nuteistasis yra nekaltas arba kad jis padarė lengvesnę ar sunkesnę nusikalstamą veiką negu ta, už kurią jis nuteistas, taip pat kurios įrodo, kad išteisintasis arba asmuo, kurio byla nutraukta, yra kaltas“.

Lietuvos apeliacinis teismas yra galutinė instancija, kuri priima sprendimą dėl prokuroro nutarimų, kuriais atsisakoma pradėti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių arba toks procesas nutraukiamas. 2017 metais Lietuvos apeliaciniame teisme buvo išnagrinėti 26 skundai dėl Vilniaus apygardos teismo nutarčių, kuriomis buvo atmesti skundai dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro nutarimų, kuriais atsisakyta pradėti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių. Daugiau nei pusė baudžiamųjų bylų, kurias buvo prašoma atnaujinti, buvo nagrinėjama visų instancijų teismuose (pirmosios, apeliacinės ir kasacinės instancijų), mažesnę dalį bylų nebuvo nagrinėta kasacine tvarka (nebuvo skundžiama arba atsisakyta priimti kasacinius skundus). Beveik visais atvejais dėl proceso atnaujinimo kreipėsi nuteistieji, nedidelę dalį skundų surašė jų gynėjai.

Lietuvos apeliaciniame teisme nagrinėti 26 skundai buvo atmesti. Skunduose iš esmės buvo nurodomos labai panašios aplinkybės, kurias proceso dalyviai nurodydavo kaip naujai paaiškėjusias, tikėdamiesi, kad jų pagrindu bus atnaujinta baudžiamoji byla. Tokias aplinkybes galima suskirstyti į tris aplinkybių grupes.

Pirma, maždaug dešimtyje skundų buvo prašoma atnaujinti baudžiamąją bylą, nes, anot nuteistųjų, liudytojai, nukentėjusieji, kaltinamieji davė melagingus parodymus, o keturiuose skunduose buvo keliamas pareigūnų piktnaudžiavimo klausimas. Atsakant į tokius prašymų argumentus, keliose Lietuvos apeliacinio teismo nutartyse atkreiptas dėmesys į tai, kad BPK 444 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nurodytos aplinkybės (tarp jų

nukentėjusiojo ar liudytojų parodymų melagingumas, pareigūnų piktnaudžiavimas) turi būti nustatytos įsiteisėjusių teismo nuosprendžiu (*pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo nutartys bylose Nr. IS-282-165/2017, Nr. IS-72-518/2017, Nr. IS-263-202/2017*). Skunduose neretai melagingus parodymus prašoma laikyti naujai paaiškėjusia aplinkybe, numatyta BPK 444 straipsnio 1 dalies 4 punkte. Toks argumentas Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje paprastai atmetamas, atkreipiant dėmesį į tai, kad bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijų teismuose yra vertinamas byloje liudijusių asmenų parodymų, kuriais grindžiamas galutinis teismo dokumentas, teisėtumas ir patikimumas (*pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo nutartys bylose Nr. IS-155-387/2017, Nr. IS-264-449/2017, Nr. IS-343-396/2017*). Paprastai tokiais atvejais atkreipiamas dėmesys ir į tai, kad į analogiškus argumentus skirtingų instancijų teismai jau yra atsakę nagrinėdami apeliacinius ar kasacinius skundus (*pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo nutartis Nr. IS-155-387/2017*).

Antra, prašymuose pradėti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių bylose, kuriose asmenys nuteisti už nužudymą, sveikatos sutrikdymą, pateikiamos naujos specialistų (paprastai – veikiančių privačiai) konsultacinės išvados. Lietuvos apeliacinis teismas, įvertinęs tokių išvadų turinį, pažymėjo, kad konsultacinė išvada buvo surašyta po bylos išnagrinėjimo, todėl teismams nebuvo žinoma, tačiau nėra jokio pagrindo daryti išvados, kad jos turinys atskleidžia naujai paaiškėjusias aplinkybes, leidžiančias teigti, kad nuteistasis yra nekaltas ar padarė lengvesnę nusikalstamą veiką (*pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo nutartys bylose Nr. IS-395-318/2017, Nr. IS-295-307/2017, Nr. IS-311-177/2017*).

Trečia, neretai skunduose nuteistasis ir (ar) jo gynėjas, nesutikdamas su galutiniu teismo sprendimu, pateikia kitokių įrodymų vertinimą nei galutiniame sprendime. Pavyzdžiui, viename skunde nuteistasis atkreipė dėmesį į vieną įrodymų vertinimo taisyklę, nurodydamas, kad „ant nusikaltimo padarymo įrankio nebuvo rasti jo biologiniai pėdsakai, todėl vadovaujantis *in dubio pro reo* principu, jis negalėjo būti nuteistas“ (*Lietuvos apeliacinio teismo nutartis byloje Nr. IS-264-449/2017*). Kitame skunde buvo nurodyta gynybinė

pozicija, kad „byloje taip pat nėra jokių objektyvių duomenų, pagrindžiančių jo kaltę“ (*Lietuvos apeliacinio teismo nutartis byloje Nr. 1S-72-518/2017*). Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje yra suformuluota taisyklė, kad įrodymų vertinimas, priimant teismo baigiamąjį aktą, yra išimtinė byla nagrinėjančio teismo prerogatyva. Todėl kitoks nei galutiniam teismo sprendime pateikiamas įrodymų vertinimas ir išvadų darymas pats savaime negali būti pagrindas iš naujo peržiūrėti bylą (*pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinio teismo nutartys bylose Nr. 1S-264-449/2017, Nr. 1S-23-307/2017, Nr. 1S-263-202/2017*). Įrodymų vertinimas ir nusikalstamos veikos kvalifikavimas nėra pagrindai, kuriais remiantis baudžiamoji byla atnaujinama dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių (*Lietuvos apeliacinio teismo nutartis byloje Nr. 1S-72-518/2017*). Be to, neretai pirmosios instancijos teismo sprendimai būna patikrinti ne tik apeliacinės, bet ir kasacinės instancijos teismuose, kurių priimtuose sprendimuose pasisakyta dėl atlikto įrodymų vertinimo ir išvadų teisėtumo bei pagrįstumo.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta pirmiau, pažymėtina, kad 2017 metais Lietuvos apeliacinis teismas nė vienos skunduose nurodytos aplinkybės nelaikė naujai paaiškėjusia aplinkybe, atitinkančia BPK 444 straipsnio 1 dalyje nurodytas aplinkybes. Stebima tendencija, kad nuteistieji baudžiamosios bylos atnaujinimo institutą supranta kaip ketvirtąją instanciją, t. y. kaip dar vieną galimybę pateikti savo gynybinę versiją, tikintis baudžiamosios bylos peržiūrėjimo iš esmės ir priešingo sprendimo, nei yra priimtas.

Pabrėžtina, kad išimtiniais atvejais teismų praktikoje pasitaiko situacijų, kai dėl pirmiau aptartų aplinkybių baudžiamosios bylos nagrinėjimas yra atnaujinamas (*pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo baudžiamosios bylos Nr. 2A-5-511/2017, Nr. 2A-10-511/2017*). Tačiau paprastai tokios aplinkybės

pripažįstamos kaip naujai paaiškėjusios jau pačiame pirmajame etape, prokuratūroje, iš kur byla, atlikus tyrimą ir nustačius, kad aplinkybės gali būti laikomos naujai paaiškėjusiomis, yra perduodama Lietuvos Aukščiausiam Teismui.

Taigi Lietuvos apeliaciniame teisme 2017 metais priimtų nutarčių analizė leidžia daryti išvadą, kad Vilniaus apygardos teismas pagrįstai atmesdavo skundus dėl Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro nutarimų, kuriais atsisakyta pradėti procesą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių. Teismo praktikoje akcentuojamas baudžiamosios bylos atnaujinimo instituto išimtinis pobūdis, aplinkybės, kurios nėra laikomos naujai paaiškėjusiomis, ir kriterijai, kuriems esant galima daryti išvadą dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių buvimo. Tokios praktikos formavimas leidžia užtikrinti ne tik tai, kad pagrįsti ir teisėti galutiniai teismo sprendimai nebūtų peržiūrimi, bet ir teisinio tikrumo (stabilumo) principą, baudžiamosios bylos atnaujinimo instituto paskirtį bei šio instituto netapatinimą su ketvirtąja bylos nagrinėjimo instancija.

Dr. Egidija Tamošiūnienė
Lietuvos apeliacinio teismo
Civilinių bylų skyriaus pirmininkė

Teisė į nešališką teismą yra viena iš žmogaus teisių – įtvirtinta ir ginama ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygmenimis (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 6, 21 straipsniai, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 5 straipsnis, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, vertindamas teismo (teisėjo) nešališkumo principą vienoje iš nagrinėtų bylų, pažymėjo, jog asmens konstitucinė teisė, kad jo byla išnagrinėtų nešališkas teismas, reiškia ir tai, kad asmens bylos negali nagrinėti teisėjas, dėl kurio nešališkumo gali kilti abejonių. Teisėjas, nagrinėjantis bylą, turi būti neutralus. Teismo nešališkumas, kaip ir teismo nepriklausomumas, yra esminė žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo garantija, būtina teisingo bylos išnagrinėjimo, taigi ir pasitikėjimo teismu, sąlyga. Teisėjo ir teismų nešališkumas užtikrinamas nustatant draudimus ir apribojimus teisėjams nagrinėti bylas, jeigu yra aplinkybių, keliančių abejonių dėl teisėjo nešališkumo (žr. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. vasario 12 d. nutarimą byloje Nr. 15/99-34/99-42/2000*). Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje pabrėžiama, kad teisė į nešališką teismą turi būti nagrinėjama dviem aspektais – subjektyviuoju ir objektyviuoju. Subjektyvusis teismo ir teisėjo nešališkumas reiškia tai, kad nė vienas teisėjas neturi išankstinio nusistatymo ar nėra tendencingas (*1989 m. gegužės 24 d. sprendimas, priimtas byloje Hauschildt v. Danija, pareiškimo Nr. 154*). Objektyvus nešališkumas apima garantiją, pašalinančią bet kokias protingas abejones teisėjo nešališkumu, buvimą. Pasisakydamas dėl objektyviųjų teismo ir teisėjo nešališkumo aspektų, Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą pabrėžė, jog turi būti nustatyti faktai, kurie kelia abejonių dėl teisėjų nešališkumo. Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos

galima daryti išvadą, kad, sprendžiant teisės į nešališką teismą pažeidimo klausimą, svarbu tai, kaip susidariusi situacija ir esančios aplinkybės atrodo objektyviam stebėtojų (žr., pvz., *2005 m. rugsėjo 6 d. sprendimą, priimtą byloje Salov v. Ukraina, pareiškimo Nr. 65518/01*).

Siekiant užtikrinti realų teisės į nešališką ir objektyvų teismą įgyvendinimą, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – CPK) įtvirtintas nušalinimo institutas. CPK 68 straipsnyje nustatyta pareiga teisėjui, esant CPK 65–66 straipsniuose nurodytoms aplinkybėms, nusišalinti, taip pat dalyvaujančio byloje asmens teisė reikšti tokiais atvejais teisėjui nušalinimą. Kad byloje dalyvaujantis asmuo galėtų pasinaudoti teise į teisėjo nušalinimą, teismo sudėtis jam turi būti žinoma iš anksto. Dažnai net ir byloje dalyvaujantys asmenys nėra pakankamai susipažinę su bylos skyrimo nagrinėti konkrečiam teisėjui procedūra. Lietuvos apeliaciniame teisme civilinės bylos skirstomos nagrinėti teisėjams kompiuterių programa, t. y. automatizuotu atrankos būdu (naudojant Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) Bylų skirstymo modulį). Šio būdo esmė – užtikrinti atsitiktinį bylų skyrimą teisėjams, laikantis nešališkumo, skaidrumo, nepriklausomumo ir bylų nagrinėjimo operatyvumo principų. Šiuo modulių kiekvienai bylai sudaromas teisėjų sąrašas (preliminarus teisėjo skyrimo protokolas). Kai bylas skirstantis asmuo patvirtina bylos skyrimą konkrečiam teisėjui, Bylų skirstymo modulis išsaugo šiuos duomenis teisėjo skyrimo protokole. Teisėjų skyrimo

protokolai negali būti keičiami, jie taip pat yra vieši ir gali būti peržiūrėti (<http://liteko.teismai.lt/protokolai/>).

Protokoluose ne tik pateikiamas teisėjų sąrašas, įvardijamas paskirtas teisėjas pranešėjas ir teisėjo neskyrimo priežastys, bet ir nurodomi kiti duomenys (bylos numeris, bylą paskyręs asmuo, bylos paskyrimo data ir laikas). Lietuvos apeliaciniame teisme automatizuotu atrankos būdu skirstant bylas, be kita ko, atsižvelgiama į teisėjų specializaciją, įstatymuose įtvirtintus atskirų kategorijų bylų (pvz., viešųjų pirkimų bylų) išnagrinėjimo terminus, bylų sudėtingumą ir teisėjų darbo krūvio tolygumo užtikrinimą. Automatizuotu būdu paskyrus bylą nagrinėti konkrečiam teisėjui byloje dalyvaujantys asmenys apie teismo sudėtį informuojami ne vėliau kaip prieš septynias dienas iki teismo posėdžio dienos pranešimu, skelbiamu specialiame tinklalapyje (www.teismai.lt). Tokia informacija taip pat teikiama teismo raštinėje.

Nušalinimas turi būti motyvuotas ir gali būti pareikštas prieš pradendant bylą nagrinėti iš esmės, nebent apie nušalinimo pagrindą sužinoma vėliau. Jei yra nusišalinimo (nušalinimo) pagrindų ir kitais išimtiniais įstatyme numatytais atvejais, kai yra įrodymais pagrįstų abejonių dėl galimo teisme dirbančių teisėjų šališkumo, nušalinimas gali būti pareiškiamas ne tik bylą nagrinėjančiam teisėjui, bet ir kitiems to teismo teisėjams (CPK 13, 64 ir 66 straipsniai). Kad būtų nušalinti visi apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjai ir byla perduota kitam apygardos teismui, neužtenka nurodyti argumentus dėl bylą nagrinėti paskirto teisėjo galimo šališkumo, tačiau turi būti išdėstyti argumentai bei juos pagrindžiantys duomenys, kad nėra galimybės teisingai išspręsti bylos konkrečiame apygardos teisme, t. y. turi būti nurodytos aplinkybės, leidžiančios objektyviam stebėtojiui pagrįstai abejoti visų konkretaus teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų nešališkumu. Taigi, Lietuvos apeliaciniam teismui pagal kompetenciją tenka nagrinėti pareiškėjų nušalinimo pareiškimus tais atvejais, kai nušalinimas reiškiamas visiems atitinkamo apygardos teismo teisėjams. Tiek pagal CPK 69 straipsnio 1 dalį, tiek pagal Bylų paskirstymo teisėjams ir teisėjų kolegijų sudarymo Lietuvos apeliaciniame teisme taisyklių 30 punktą kompetencija spręsti šiuos

klausimus suteikta Civilinių bylų skyriaus pirmininkui, o jam negalint – Teismo pirmininkui.

Dalyvaujančių byloje asmenų nušalinimo pareiškimai, kuriais prašoma nušalinti visus atitinkamo apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjus ir bylą perduoti nagrinėti kitos apygardos teismui, Lietuvos apeliaciniame teisme gaunami gana dažnai (vidutiniškai po aštuonis pareiškimus per mėnesį). Apžvelgiant Lietuvos apeliacinio teismo pastarųjų metų praktiką nagrinėjant pareiškėjų nušalinimo pareiškimus, pastebėtina tendencija, kad dažniausiai nurodoma nušalinimo pareiškimo aplinkybė – teisėjo ir (ar) teismo priimti nušalinimo pareiškimą teikiančiam asmeniui nepalankūs procesiniai sprendimai (žr., pvz., Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. spalio 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 2KT-109-943/2016; 2016 m. gruodžio 15 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 2KT-136-943/2016; 2017 m. birželio 23 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 2KT-90-943/2017 ir kt.). Dalyvaujantys byloje asmenys mano, jog teisėjas, anksčiau dalyvavęs byloje ir priėmęs sprendimą, gali būti nepalankiai nusiteikęs jų atžvilgiu ir kitoje byloje. Tačiau paprastai tokie nuogastavimai nepasitvirtina. Teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad procesinių veiksmų atlikimas ir atitinkamų procesinių sprendimų priėmimas negali būti vertinamas kaip teisėjo (teisėjų) šališkumo ir suinteresuotumo bylos baigtimi įrodymas bei teisėjo (teisėjų) nušalinimo pagrindas. Ši pozicija grindžiama tuo, kad, nesutikdamas su atitinkamais teismo procesiniais sprendimais, asmuo turi teisę pasinaudoti civilinio proceso įstatyme nustatytais teismo procesinio sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo kontrolės formomis – apeliacija, kasacija, proceso atnaujinimo institutu (CPK III dalis). Nušalinimo institutas nėra skirtas teisės taikymo ir aiškinimo klaidoms ištaisyti. Kartu reikia pasakyti, jog teisėjo dalyvavimas priimant tam tikrus procesinius sprendimus, kai yra objektyvių duomenų, gali būti įvertinta kaip kliūtis jam dalyvauti nagrinėjant tam tikras bylas. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai ieškovas reikalavimą valstybei dėl žalos atlyginimo pagal CK 6.272 straipsnio normas grindžia teismo, kuriam paduodamas ieškinys, ar jame dirbančių tam tikrų teisėjų neteisėtais veiksmais, šiame teisme dirbantys teisėjai įprastai neturėtų priimti

jokių procesinių sprendimų pagal pareikštą reikalavimą, nes, sprendžiant dėl tokio reikalavimo pagrįstumo, turėtų būti tiriamos su šio teismo ar jame dirbančių teisėjų galimai neteisėtais veiksmais ar neveikimu susijusios aplinkybės ir civilinės atsakomybės sąlygos. Suteikus teisę šiuos klausimus spręsti teismui, siekiančiam nustatyti jame dirbančių teisėjų veiksmų ar neveikimo teisėtumą byloje pagal ieškinyje pareikštą reikalavimą valstybei dėl žalos atlyginimo, objektyviam stebėtoju visuomet galėtų išlikti pagrįsta abejonė dėl ginčą nagrinėjančio teismo nešališkumo (*Europos Žmogaus Teisių Teismo 2000 m. birželio 22 d. sprendimas byloje Coeme ir kt. v. Belgija, pareiškimo Nr. 32492/96; 2005 m. rugsėjo 6 d. sprendimas byloje Salov v. Ukraina, pareiškimo Nr. 65518/01*). Tačiau šios aplinkybės kiekvienoje byloje vertinamos individualiai ir siekiama, kad taip nebūtų suteikiama galimybė ieškovui pasirinkti jo bylą nagrinėsiantį teismą. Procesinės garantijos, kad bylą išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas, dalimi laikytinas ir procesiniame įstatyme įtvirtintas draudimas teisėjui pakartotinai dalyvauti nagrinėjant bylas (CPK 71 straipsnis). Šis ribojimas nustatytas dėl to, kad pakartotinis teisėjo tos pačios bylos nagrinėjimas gali sukelti abejonių dėl nešališkumo, kai bylą nagrinėjęs pirmą kartą teisėjas jau buvo pateikęs teisinį vertinimą. Neleistinumas teisėjui pakartotinai dalyvauti nagrinėjant civilinę bylą įstatyme siejamas su konkrečiau ginčo išsprendimu iš esmės. Sprendžiant dėl poreikio taikyti minėtą ribojimą turėtų būti įvertinta, ar į nagrinėjamos bylos ginčo dalyką patenka ankstesnėje byloje vertintos aplinkybės, ar jos nagrinėjamoje byloje yra ginčo dalis ir pan. Pripažinus, kad tarp ankstesnėje byloje ir nagrinėjamoje byloje nagrinėtų klausimų yra artimas ryšys, teisėjas turi nusišalinti arba būti nušalintas nuo tokios bylos nagrinėjimo.

Kai kuriais atvejais byloje dalyvaujantiems asmenims kyla abejonių dėl galimų draugiškų teisėjo, skirto nagrinėti bylą, ir šalių ar jų atstovų ryšių. Lietuvos apeliaciniame teisme buvo nagrinėti nušalinimo pareiškimai, grindžiami aplinkybe, kad priešinga šalis ir (ar) jos atstovas anksčiau dirbo teismų sistemoje ar kitose institucijose bei glaudžiai bendravo su teisėjais (žr., pvz.,

Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. gegužės 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e2KT-52-943/2016 ir kt.). Tokiu atveju turi būti nustatyta realių faktų, kurie kelia abejonių dėl teisėjų nešališkumo. Šalies ar jos atstovo bendras darbas su bylą nagrinėjančiu teisėju gali būti reikšmingas sprendžiant dėl jo nešališkumo, tačiau ir tokiose situacijose svarbu įvertinti tiek bendro darbo trukmę, tiek einamų pareigų pobūdį ir panašias aplinkybes. Įprastai 3 (trejų) metų laikotarpis nuo darbo (tarnybos) santykių pabaigos laikytinas pakankamu konstatuoti, kad pareiškėjo nuogastavimai dėl tokio pobūdžio aplinkybių nesudaro pagrindo teisėjui (teismui) nu(si)šalinti, tačiau tai turi būti įvertinta kompleksiskai su kitais nurodytais vertinamaisiais kriterijais. Atkreiptinas dėmesys, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje išaiškinta, jog panašiose situacijose vertinant nuogastavimų dėl teisėjo šališkumo objektyvų pagrįstumą gali būti reikšmingos tokios aplinkybės kaip laikas, praėjęs nuo darbo santykių pabaigos, bendro darbo trukmė, įstaigos (darbo vietos) dydis, pareigų pobūdis, tęstinių santykių su buvusia darbovieta palaikymas ir kt. (žr., *mutatis mutandis, Walston v. Norway, no. 37372/97, decision of 11 December 2001, Podoreški v. Croatia, no. 13587/03, 19 July 2007*). Sprendžiant, ar priežastis abejoti teismo nepriklausomumu ar nešališkumu yra pagrįsta, bylos šalies išreikšta abejonė yra svarbi, bet ne lemiamą (*Gautrin and Others v. France, no. 38/1997/822/1025–1028*). Lemiamą reikšmę turi tai, ar nuogastavimas gali būti laikomas objektyviai pagrįstu (*Wettstein v. Switzerland, no. 33958/96, § 44, ECHR 2000-XII; Ferrantelli and Santangelo v. Italy, 7 August 1996, Reports 1996-III, § 58*). Objektyvusis testas dažniausiai susijęs su hierarchiniais ar kitokiais teisėjo ir kitų proceso dalyvių ryšiais (*Miller and Others v. United Kingdom, no. 45825/99, 45826/99 and 45827/99, 26 October 2004; Mežnarić v. Croatia, no. 71615/01, 15 July 2005, § 36 Wettstein, cited above, § 47 ir kt.*). Kiekvienu konkrečiu atveju turi būti sprendžiama, ar aptariamo ryšio pobūdis ir laipsnis yra toks, kad rodytų teismo nešališkumo stoką (*Pullar v. United Kingdom, 10 June 1996, Reports 1996-III, § 38*). Be kita ko, sprendžiant teisės į nešališką teismą pažeidimo klausimą, svarbu netgi tai, kaip susidariusi situacija ir esančios

aplinkybės atrodo objektyviam stebėtojiui (*Coeme and Others v. Belgium*, no. 32492/96, § 121; *Salov v. Ukraine*, no. 65518/01). Nuo to priklauso pasitikėjimas, kurį demokratinėje visuomenėje teismai turi įkvėpti žmonėms, o visų pirma – bylos šalims. Taigi, bet kuris teisėjas, dėl kurio nešališkumo stokos esama teisėtos (pagrįstos) priežasties nuogaustauti, privalo nusišalinti (*Castillo Algar v. Spain*, 28 October 1998, Reports 1998-VIII, § 45). Būtina pažymėti, kad teisėjai tokiose situacijose, kurios gali kelti abejonių dėl jų nešališkumo objektyviam stebėtojiui, nevengia nusišalinti.

Dažna situacija, kai bylą nagrinėjantį teisėją siekiama nušalinti rašant pakartotinius pareiškimus, nors ir nenurodant naujų faktų, galinčių sukelti abejonių dėl jo nešališkumo. Toks asmens naudojimas procesine nušalinimo teise gali turėti ir požymių, jog ja

naudojamasi ne pagal paskirtį. Tokiu atveju turi būti įvertinta, ar asmuo nepiktnaudžiauja nušalinimo teise ir ar nušalinimo pagrindą sudarančios aplinkybės nėra sudaromos sąmoningai, siekiant perduoti civilinę bylą nagrinėti kitam teismui. Nušalinimo institutas negali tapti priemone, kuria būtų patenkinamas asmens pageidavimas pasirinkti bylą nagrinėjantį teisėją, nes tai akivaizdžiai prieštarautų skaidrumo principui. Atsižvelgiant į tai, CPK 69 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad asmeniui, piktnaudžiaujančiam nušalinimo teise, gali būtų paskirta bauda. Tačiau baudos už piktnaudžiavimą nušalinimo teise nėra skiriamos dažnai, nes nėra nustatoma akivaizdžių piktnaudžiavimo nušalinimo teise požymių.

NAUJŲ ĮRODYMŲ PATEIKIMO RIBOJIMAS APELIACINĖS INSTANCIJOS TEISME

Nijolė Piškinaitė

Lietuvos apeliacinio teismo
Civilinių bylų skyriaus teisėja

Draudimas pateikti naujus įrodymus yra tam tikras proceso dalyvių procesinių teisių suvaržymas, todėl tai turi būti suderinama su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 1 dalies nuostatomis. Remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, Konvencijos 6 straipsnyje nėra aiškiai garantuojama teisė, kad civiliniame procese liudytojai bus iškviešti ar bus priimti kiti įrodymai. Tačiau Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje pripažįstama, jog bet koks šalies procesinės teisės apribojimas kviešti liudytojus ar pateikti kitus įrodymus, pagrindžiančius jos reikalavimus, privalo būti suderintas su teisėto proceso reikalavimais, įskaitant šalių lygiateisiškumo principą (sprendimas byloje *Gryaznov v. Rusija*, peticijos Nr. 19673/03).

Šalių lygiateisiškumo principas civiliniame procese reiškia ir tai, kad šalis turi turėti galimybę žinoti ir pasisakyti dėl visų įrodymų byloje ir pateiktų pastabų, siekdamas daryti įtaką teismo sprendimui (*sprendimas byloje Pocius v. Lietuva, peticijos Nr. 35601/04, para. 51*). Pagal šį principą kiekviena šalis turi turėti protingą galimybę dalyvauti byloje, įskaitant įrodymų pateikimą tokiomis sąlygomis, kad jos padėtis iš esmės netaptų blogesnė nei kitos šalies (*sprendimas byloje Adoriso ir kt. v. Olandija, peticijos Nr. 47315/13, para. 88*). Tačiau Konvencijos 6 straipsnyje nenumatyti nei įrodymų priimtumo, nei vertinimo kriterijai, todėl šie klausimai palikti nacionalinių įstatymų leidėjų ir teismų kompetencijai (*sprendimas byloje García Ruiz v. Ispanija, peticijos Nr. 30544/96, para. 28*).

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 314 straipsnyje numatytas ribojimas pateikti apeliacinės instancijos teisme naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teisme, išskyrus šiame straipsnyje nurodytas išimtis. Apeliacinės instancijos teismas naujų, pirmosios instancijos teismui nepateiktų įrodymų nepriima ir nevertina, nebent nustatomos išimtinės aplinkybės: pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atsisakė juos priimti ar jų pateikimo

būtinybė iškilo vėliau. Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje proceso dalyviai gana dažnai prašo pridėti prie bylos naujus įrodymus, kurie nebuvo pateikti pirmosios instancijos teismui. Tokie prašymai sukelia nemažai diskusijų: koku atveju tokie įrodymai gali būti pridėti prie bylos, ar naujų įrodymų pridėjimas nepažeidžia šalių lygiateisiškumo, proceso operatyvumo principų, ar neribotas jų priėmimas nesumenkina pirmosios instancijos teismo vaidmens ir ar taip neiškreipiama apeliacijos paskirtis.

CPK 314 straipsnio taikymo sąlygos yra detalizuotos nuoseklyje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir kasacinis teismas) praktikoje. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad šiame straipsnyje numatytu naujų įrodymų pateikimo ribojimu „<...> siekiama panaikinti galimybę piktnaudžiauti procesu ir skatinti bylos dalyvius veikti už greitą ir išsamų bylos ištyrimą, bylinėtis sąžiningai, atskleidžiant bylai reikšmingus duomenis pirmosios instancijos teisme, o ne sukuriant netikėtumus po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo“ (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-1-701/2016*). Minėtame straipsnyje numatytas ribojimas kyla iš civilinio proceso ekonomiškumo, koncentracijos, draudimo piktnaudžiauti

procesinėmis teisėmis principų (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-11-701/2017*). Tačiau ši nuostata neturi būti taikoma formaliai ir suvaržyti sąžiningų teismo proceso dalyvių teisių bei teismo pareigos vykdyti teisingumą. Spręsdamas, ar naujai pateikti įrodymai turi būti priimti, teismas įvertina, ar juos pateikiantis proceso dalyvis nepiktnaudžiauja procesu, ar tai neužvilkins bylos nagrinėjimo, kokia yra naujų įrodymų įtaka sprendžiant šalių ginčą (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-179-611/2017*). Kasacinio teismo nuomone, taikant šį ribojimą būtina atsižvelgti ir į šalių procesinio lygiateisiškumo, asmenų lygybės prieš įstatymą principus (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-110-313/2016*).

Ribojimas pateikti naujus įrodymus apeliacinės instancijos teisme siejamas ir su draudimu priimti siurprizinį sprendimą. Draudimas priimti siurprizinį sprendimą ne kartą buvo pabrėžtas kasacinio teismo praktikoje (*pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-348-684/2017, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-457-686/2016*). Kadangi apeliacinis procesas nėra naujas bylos nagrinėjimas (lot. *de novo*), bylos nagrinėjimas apeliacinės instancijos teisme yra apribotas (CPK 320 straipsnis). Suteikiant neribotą galimybę procese dalyvaujantiems asmenims pateikti naujus, pirmosios instancijos teisme nenagrinėtus įrodymus, kiltų grėsmė, kad apeliacinės instancijos teismas priimtų siurprizinį, t. y. proceso dalyviams netikėtą, sprendimą.

Vienas pagrindinių CPK 314 straipsnyje įtvirtintų draudimo tikslų yra užkirsti kelią nesąžiningam civilinio proceso dalyviui piktnaudžiauti teise. Vienoje iš bylų teismas yra nustatęs, jog visi naujai ir (ar) papildomai pateikti įrodymai yra sudaryti dar iki bylos iškelimo pirmosios instancijos teisme, vadinasi, nurodyti įrodymai (dokumentai) galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teismui kartu su ieškiniu arba vėlesnėse bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme stadijose ir vertinami visų byloje esančių įrodymų

kontekste. Kadangi CPK įtvirtintas ribotos apeliacijos modelis lemia ir bylos šalių galimybių teikti naujus įrodymus apribojimą, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nusprendė papildomų įrodymų nepriimti ir jų nevertinti (*Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-591-943/2017*).

Draudimas pateikti naujus įrodymus turėtų būti suprantamas ir kaip draudimas pateikti rašytinius paaiškinimus. Praktikoje pasitaiko atvejų, kai proceso dalyviai, siekdami išvengti minėto draudimo, pateikia rašytinius paaiškinimus byloje. Tačiau rašytiniai paaiškinimai negali būti apeliacinio skundo ar atsiliepiamo į jį papildymas, jų paskirtis – reaguoti į pakitusią situaciją po bylos išnagrinėjimo pirmosios instancijos teisme. Todėl rašytinių paaiškinimų pateikimas apeliacinės instancijos teismui taip pat negali būti pagrindas apeiti CPK 314 straipsnyje numatytą ribojimą.

Minėta, jog ribojimas teikti apeliacinės instancijos teismui naujus įrodymus nėra absoliutus. Lietuvos apeliacinis teismas, įvertinęs, ar juos pateikiantis proceso dalyvis nepiktnaudžiauja procesu, ar tai neužvilkins bylos nagrinėjimo, kokia yra naujų įrodymų įtaka sprendžiant šalių ginčą, pripažįsta, kad naujai pateikti įrodymai gali būti pridėti prie bylos. Pavyzdžiui, viešųjų pirkimų byloje teismas priėmė naujus įrodymus, atsižvelgdamas į „<...> nagrinėjamoje byloje vyraujančią viešąjį interesą, į tai, kad paaiškinimai yra susiję su nagrinėjamu ginču, papildė jos (apeliantės) įrodinėjamas aplinkybes, be to, atsakovė su jais yra susipažinusi ir pateikusi savo argumentus atsiliepiame“ (*Lietuvos apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1215-180/2016*). Lietuvos apeliacinis teismas, spręsdamas dėl naujų įrodymų pateikimo byloje dėl nutarties, kuria iškelta atsakovės restruktūrizavimo byla, taip pat atkreipė dėmesį į viešojo intereso svarbą ir konstatavo, kad „<...> byloje dalyvaujančių asmenų pateikti įrodymai susiję su nagrinėjamu ginču, jų pateikimas bylos nagrinėjimo neužvilkins, įvertinęs viešojo intereso restruktūrizavimo / bankroto byloje egzistavimą, apeliacinės instancijos teismas sprendžia priimti pateiktus naujus įrodymus ir

vertinti juos kitų bylos įrodymų kontekste“ (*Lietuvos apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e2-275-241/2017*). Kitoje byloje teismas, sprenddamas dėl naujų įrodymų priėmimo, nustatė, kad jų priėmimas nepažeis šalių lygiateisiškumo ir rungtyniškumo principų, nes jie gali būti reikšmingi teisingam bylos nagrinėjimui ir šalys turėjo galimybę su naujai pateiktais įrodymais susipažinti ir dėl jų pasisakyti (*Lietuvos apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2-859-370/2017*). Kai kuriais atvejais apeliacinės instancijos teismui nusprendus priimti naujus įrodymus proceso dalyviai kasaciniame skunde kelia netinkamo proceso teisės normų, kuriomis reglamentuojamas naujų įrodymų priėmimas apeliacinės instancijos teisme, taikymo klausimą. Vienoje iš bylų kasatorė teigė, kad apeliacinės instancijos teismas be pagrindo priėmė pateiktus naujus įrodymus – jų, kaip pavėluotai pateiktų, turėjo nepriimti. Įvertinęs šį kasacinio skundo argumentą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, jog „naujų įrodymų priėmimas yra apeliacinės instancijos teismo diskrecija. Nauji įrodymai pagal savo turinį turi glaudų ryšį su byloje įrodinėtomis aplinkybėmis dėl Sutarties sudarymo ir vykdymo aplinkybių, šalių sąžiningumo sudarant Sutartį, todėl apeliacinės instancijos teismas turėjo pagrindą priimti įrodymus,

nustatęs jų pateikimo būtinybę pagal CPK 314 straipsnį. Byla apeliacine tvarka išnagrinėta žodinio proceso tvarka, atsakovės atstovai apeliacinės instancijos teismo posėdyje turėjo galimybę pateikti savo atsikirtimus į pateiktus naujus įrodymus ir šia galimybe pasinaudojo, pateikdami teismui savo rašytinius paaiškinimus dėl naujų įrodymų ir išsakydami savo poziciją žodinio proceso tvarka teismo posėdyje“ (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-684/2017*). Bylą nagrinėjusi teisėjų kolegija sprendė, kad nėra pagrindo apeliacinės instancijos teismo atlikto naujų įrodymų priėmimo pripažinti neteisėtu, nes nauji įrodymai buvo priimti laikantis CPK 314 straipsnio sąlygų ir neprieštaravo teismų praktikai.

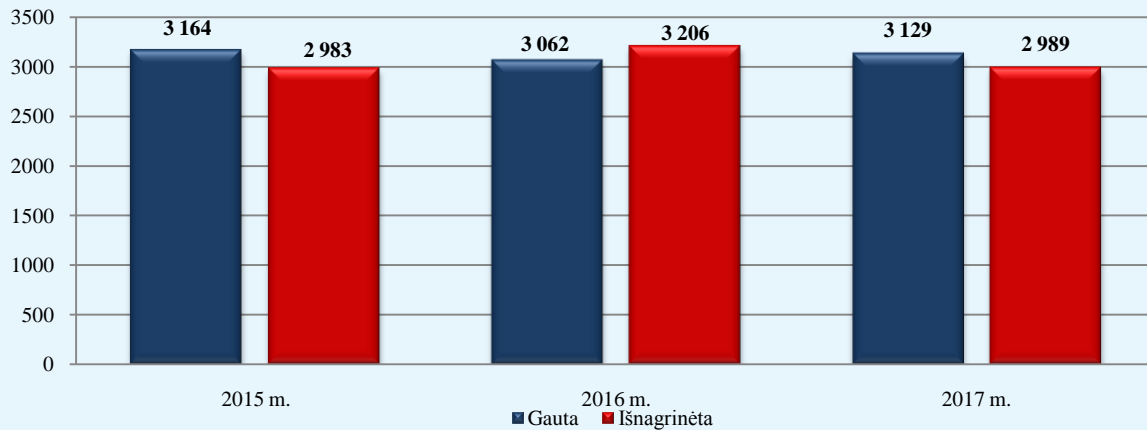
Apibendrinant tai, kas išdėstyta, teigtina, kad naujų įrodymų pateikimas apeliacinės instancijos teisme yra procesinė teisė, kuria byloje dalyvaujantys asmenys gali pasinaudoti tik esant išimtinėms aplinkybėms. Naujų įrodymų priėmimas apeliacinės instancijos teisme, nenustačius CPK 314 straipsnyje nurodytų aplinkybių ir neatsižvelgiant į formuojamą teismų praktiką dėl šio straipsnio taikymo, lemtų proceso šalių lygiateisiškumo ir rungimosi principų pažeidimą bei keltų grėsmę, kad teismas gali priimti siurprizinį sprendimą.

STATISTIKA

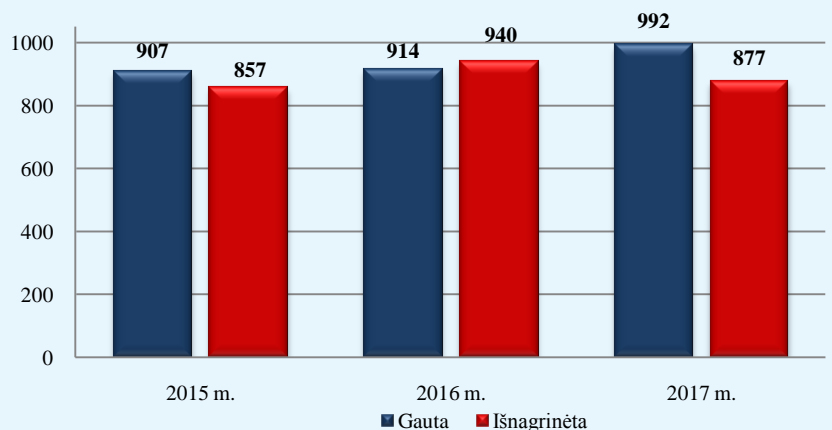
GAUTA IR IŠNAGRINĖTA CIVILINIŲ BYLŲ

2017 metais Civilinių bylų skyriuje dirbantys 17 teisėjų (nuo spalio mėn. pabaigos – 16 teisėjų) išnagrinojo 2 989 civilines bylas. Vidutiniškai per 1 darbo dieną išnagrinėta 12 bylų.

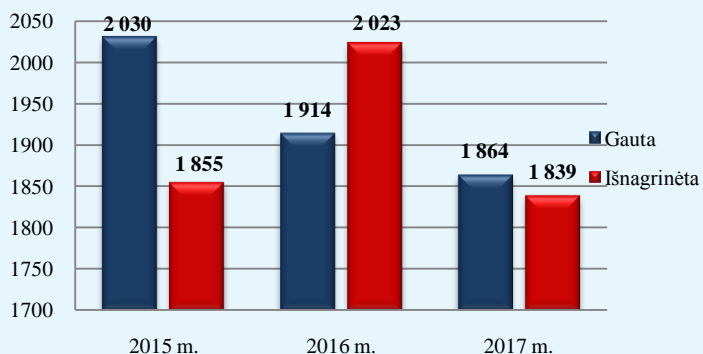

GAUTA IR IŠNAGRINĖTA CIVILINIŲ BYLŲ PAGAL APELIACINIUS SKUNDUS

2017 metais civilinių bylų pagal apeliacinius skundus buvo gauta 78 bylomis daugiau nei 2016 metais.

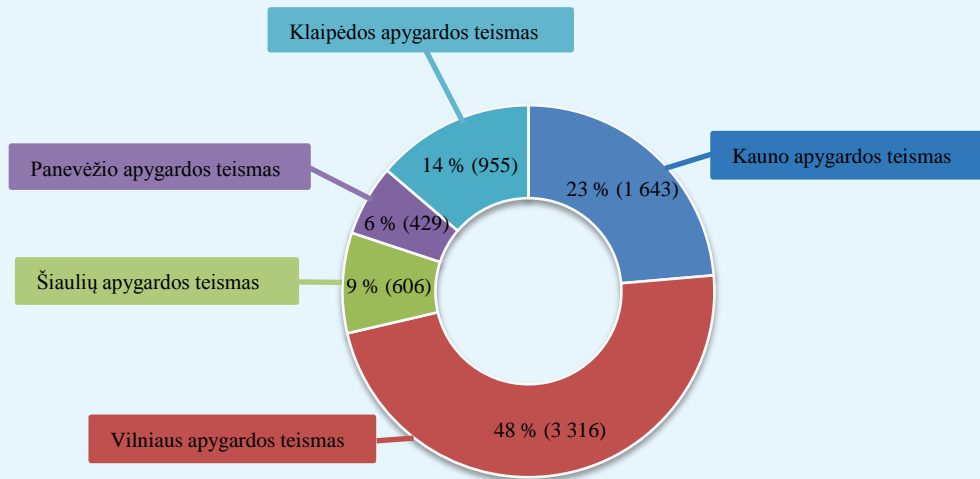
GAUTA IR IŠNAGRINĖTA CIVILINIŲ BYLŲ PAGAL ATSKIRUOSIUS SKUNDUS

2017 metais nežymiai sumažėjo civilinių bylų pagal atskiruosius skundus srautas – gauta 50 bylų mažiau nei 2016 metais.

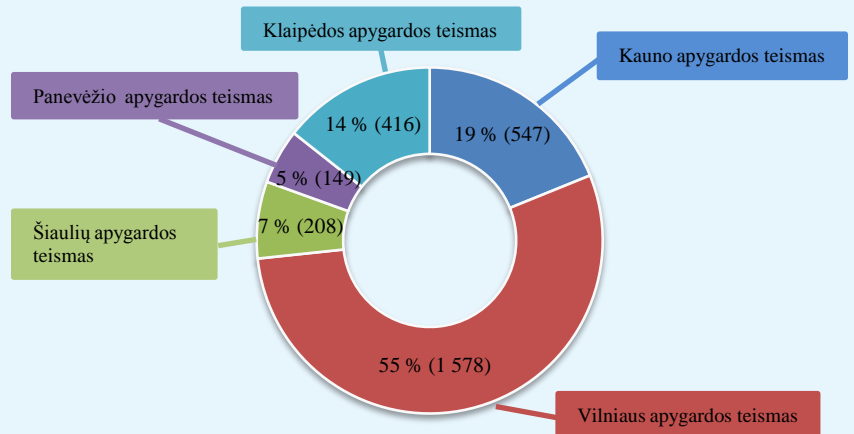

APYGARDŲ TEISMUOSE IŠNAGRINĖTOS CIVILINĖS BYLOS (PIRMOJI INSTANCIJA)

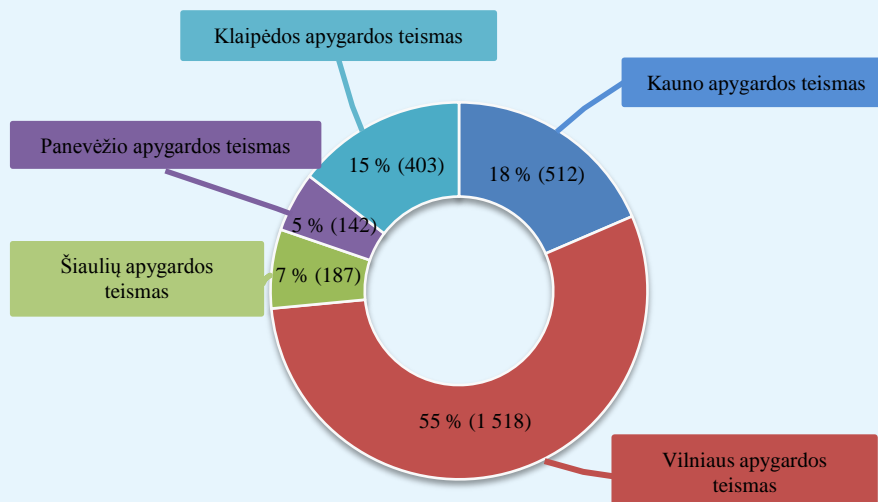

LIETUVOS APELIACINIAME TEISME GAUTŲ CIVILINIŲ BYLŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL APYGARDŲ TEISMUOS

2017 metais Lietuvos apeliaciniame teisme daugiau nei pusė nagrinėtų civilinių bylų buvo dėl Vilniaus apygardos teismo priimtų procesinių sprendimų.

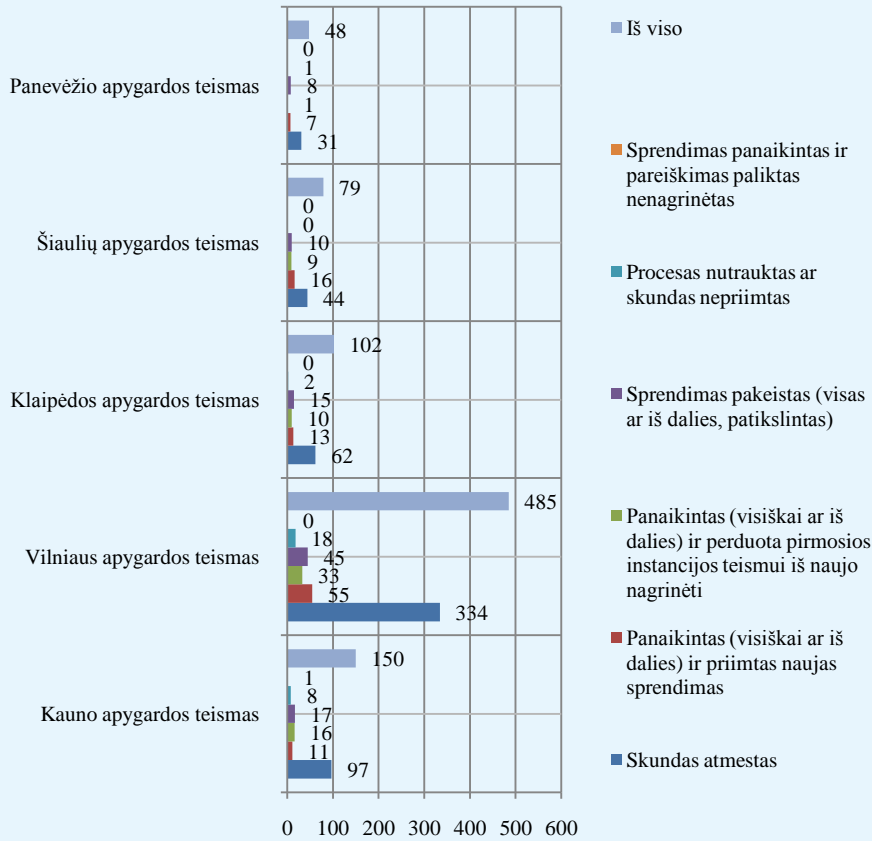

IŠNAGRINĖTOS CIVILINĖS BYLOS DĖL APYGARDŲ TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ

CIVILINIŲ BYLŲ PAGAL APELIACINIUS SKUNDUS NAGRINĖJIMO REZULTATAI

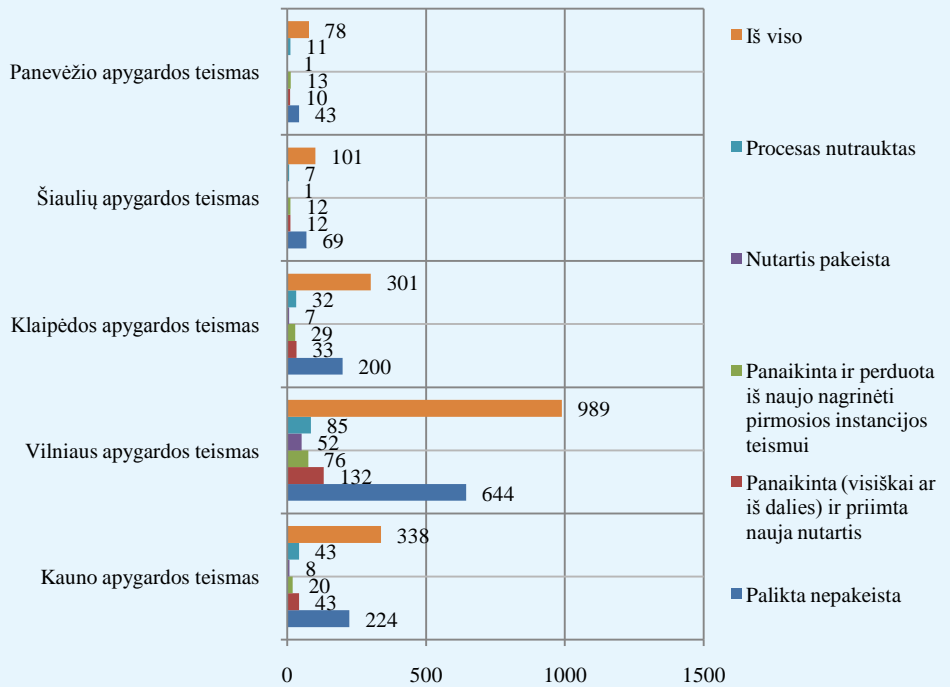
ATMESTA:

- **69 proc.** apeliacinių skundų dėl **Vilniaus** apygardos teismo sprendimų.
- **65 proc.** apeliacinių skundų dėl **Kauno** apygardos teismo sprendimų.
- **63 proc.** apeliacinių skundų dėl **Panevėžio** apygardos teismo sprendimų.
- **61 proc.** apeliacinių skundų dėl **Klaipėdos** apygardos teismo sprendimų.
- **56 proc.** apeliacinių skundų dėl **Šiaulių** apygardos teismo sprendimų.

CIVILINIŲ BYLŲ PAGAL ATSKIRUOSIUS SKUNDUS NAGRINĖJIMO REZULTATAI

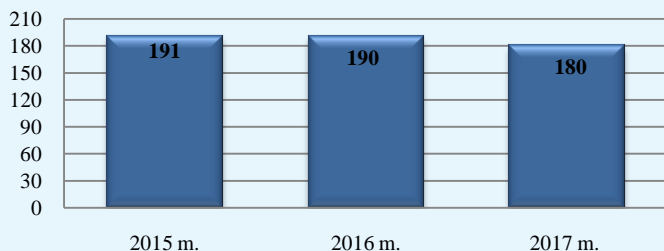
ATMESTA:

- **68 proc.** atskirųjų skundų dėl **Šiaulių** apygardos teismo nutarčių.
- **66 proc.** atskirųjų skundų dėl **Kauno** apygardos teismo nutarčių.
- **66 proc.** atskirųjų skundų dėl **Klaipėdos** apygardos teismo nutarčių.
- **65 proc.** atskirųjų skundų dėl **Vilniaus** apygardos teismo nutarčių.
- **55 proc.** atskirųjų skundų dėl **Panevėžio** apygardos teismo nutarčių.

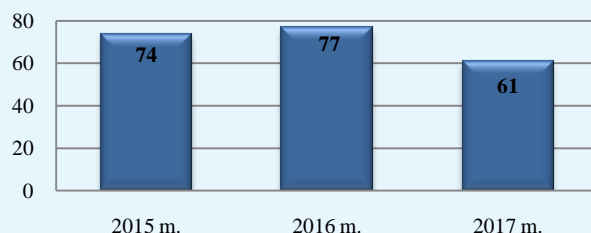

Palyginti su 2016 metais, 2017 metais vidutinė civilinės bylos pagal apeliacinį skundą nagrinėjimo trukmė sutrumpėjo 10 dienų, o civilinės bylos pagal atskirąjį skundą – 16 dienų.

VIDUTINĖ CIVILINĖS BYLOS PAGAL APELIACINIŲ SKUNDŲ NAGRINĖJIMO TRUKMĖ (DIENOMIS)

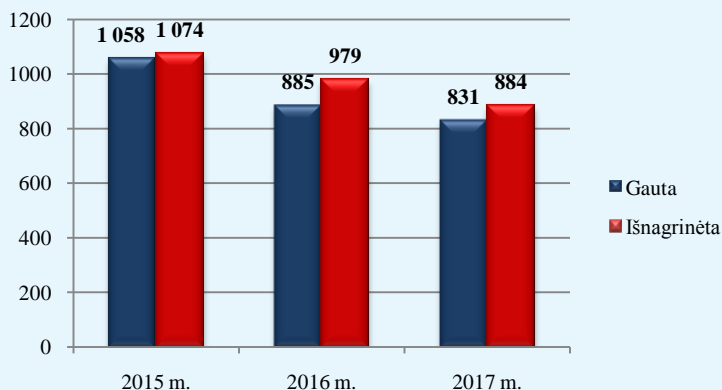

VIDUTINĖ CIVILINĖS BYLOS PAGAL ATSKIRĄJĮ SKUNDŲ NAGRINĖJIMO TRUKMĖ (DIENOMIS)

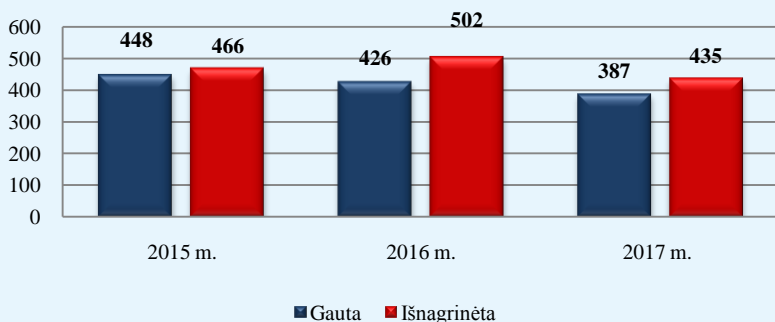

GAUTA IR IŠNAGRINĖTA BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ

2017 metais Baudžiamųjų bylų skyriuje dirbantys 16 teisėjų (2017 metais teisėjų skaičius kito: birželio mėn. pabaigoje 2 teisėjos buvo atleistos iš pareigų, pasibaigus įgaliojimui laikui, o metų pabaigoje Teisme pradėjo dirbti 2 naujos teisėjos, 1 teisėja buvo paskirta į Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, 1 teisėjas mirė) išnagrinėjo 884 baudžiamąsias bylas.

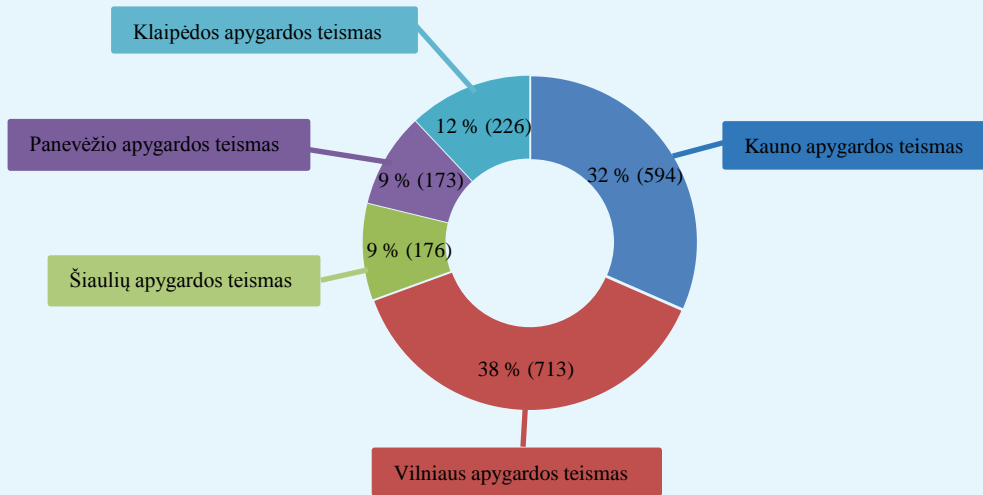
GAUTA IR IŠNAGRINĖTA BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ PAGAL APELIACINIUS SKUNDUS

2017 metais baudžiamųjų bylų (bylos pagal apeliacinius skundus, skundus, paduotus BPK X skyriuje nustatyta tvarka, dėl suėmimo ar jo termino pratęsimo, nutarčių, susijusių su nuosprendžio vykdymu, asmenų išdavimo ar perdavimo Tarptautiniam baudžiamajam teismui ar pagal Europos arešto orderį, dėl teisingumo) buvo gauta ir išnagrinėta mažiau nei 2016 metais, tačiau pokytis nėra žymus.

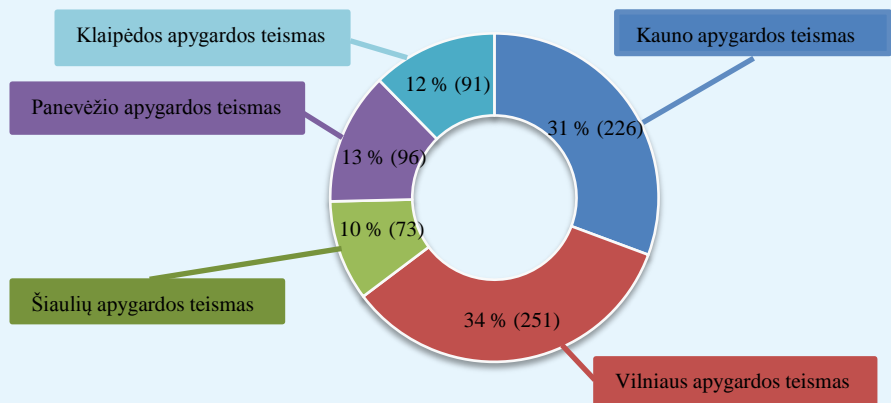

APYGARDŲ TEISMUOSE IŠNAGRINĖTOS BAUDŽIAMOSIOS BYLOS (PIRMOJI INSTANCIJA)

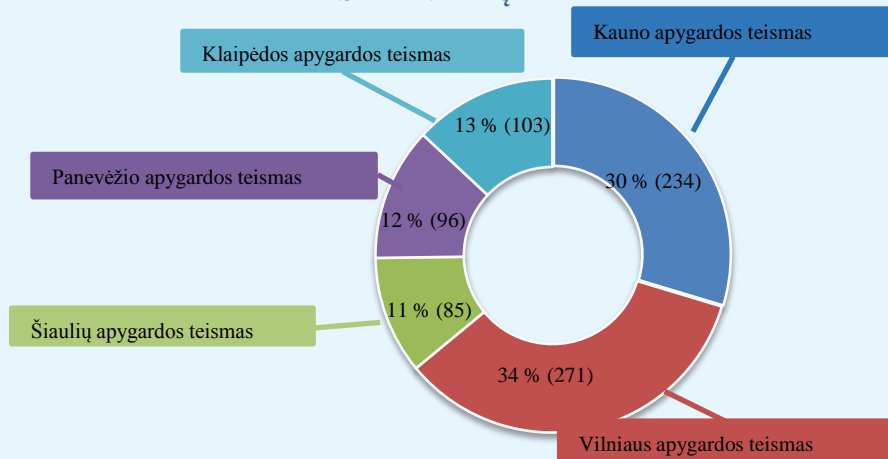

LIETUVOS APELIACINIAME TEISME GAUTŲ BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ PASISKIRSTYMAS PAGAL APYGARDŲ TEISMUS

2017 metais Lietuvos apeliaciniame teisme daugiausia gauta ir išnagrinėta baudžiamųjų bylų dėl Kauno ir Vilniaus apygardos teismų priimtų procesinių sprendimų. Mažiau bylų gauta iš kitų apygardos teismų – Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių.

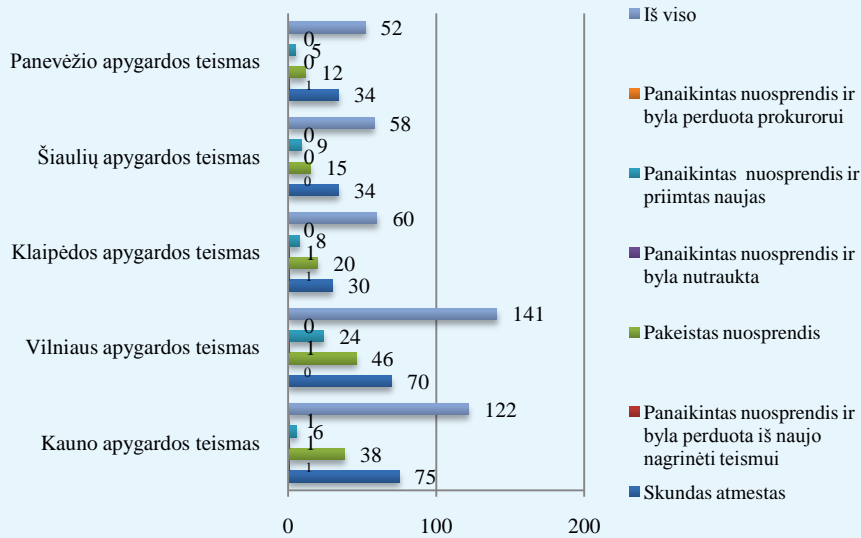

IŠNAGRINĖTOS BAUDŽIAMOSIOS BYLOS DĖL APYGARDŲ TEISMŲ PROCESINIŲ SPRENDIMŲ

BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ PAGAL APELIACINIUS SKUNDUS NAGRINĖJIMO REZULTATAI

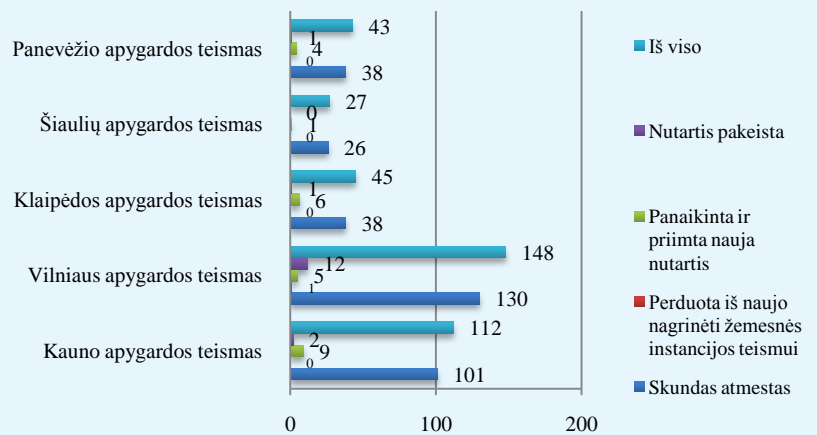
ATMESTA:

- **65 proc.** apeliacinių skundų dėl **Panevėžio** apygardos teismo nuosprendžių ar nutarčių.
- **61 proc.** apeliacinių skundų dėl **Kauno** apygardos teismo nuosprendžių ar nutarčių.
- **59 proc.** apeliacinių skundų dėl **Šiaulių** apygardos teismo nuosprendžių ar nutarčių.
- **50 proc.** apeliacinių skundų dėl **Vilniaus** apygardos teismo nuosprendžių ar nutarčių.
- **50 proc.** apeliacinių skundų dėl **Klaipėdos** apygardos teismo nuosprendžių ar nutarčių.

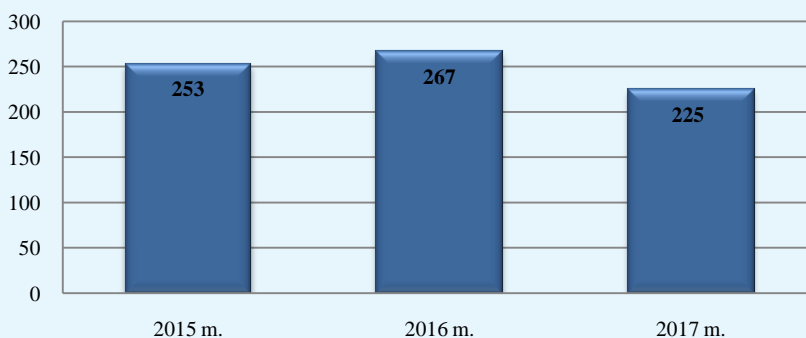
BAUDŽIAMŲJŲ BYLŲ PAGAL SKUNDUS DĖL ŽEMESNĖS INSTANCIJOS TEISMO NUTARČIŲ (IŠSKYRUS APELIACINIUS SKUNDUS) NAGRINĖJIMO REZULTATAI

ATMESTA:

- **96 proc.** skundų dėl **Šiaulių** apygardos teismo nutarčių.
- **90 proc.** skundų dėl **Kauno** apygardos teismo nutarčių.
- **88 proc.** skundų dėl **Panevėžio** apygardos teismo nutarčių.
- **88 proc.** skundų dėl **Vilniaus** apygardos teismo nutarčių.
- **84 proc.** skundų dėl **Klaipėdos** apygardos teismo nutarčių.

VIDUTINĖ BAUDŽIAMOSIOS BYLOS PAGAL APELIACINIŠKUNDA NAGRINĖJIMO TRUKMĖ (DIENOMIS)

Palyginti su 2016 metais, 2017 metais **42 dienomis** sutrumpėjo vidutinė baudžiamųjų bylų pagal apeliacinius skundus nagrinėjimo trukmė.

TEISMO PERSONALAS

Lietuvos apeliaciniame teisme (toliau – ir Teismas) yra 33 teisėjų pareigybės: Teismo pirmininkas, Baudžiamųjų bylų ir Civilinių bylų skyrių pirmininkai, 14 Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų ir 16 Civilinių bylų skyriaus teisėjų. Šiuo metu Teisme yra laisvi 4 teisėjų etatai – 2 teisėjų trūksta Baudžiamųjų bylų skyriuje ir 2 teisėjų – Civilinių bylų skyriuje.

2017 metais Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų gretas papildė dvi naujos teisėjos – Jolanta Čepukėnienė ir Regina Pocienė.

2017 m. iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų pareigų, pasibaigus įgaliojimų laikui, atleistos teisėjos Regina Gaudutienė, Rūta Mickevičienė ir Virginija Čekanauskaitė.

2017 m. lapkričio 26 d. pasibaigė Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjos Sigitos Bieliauskienės įgaliojimų Lietuvos apeliaciniame teisme laikas: ji paskirta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėja. 2017 metai buvo paženklinėti ir netektimi: 2017 m. lapkričio 12 d. mirė teisėjas Svajūnas Knizleris.

Teismo vadovams, teisėjams jų funkcijas įgyvendinti padeda valstybės tarnautojai ir darbuotojai: Teismo kancleris, Teismo pirmininko ir skyrių pirmininkų patarėjai ir padėjėjai, teisėjų padėjėjai, Teismų praktikos skyriaus konsultantai, skyrių raštinių specialistai, Personalo ir dokumentų valdymo bei Informacijos išteklių ir viešųjų pirkimų skyrių specialistai, kitų padalinių valstybės tarnautojai ir darbuotojai. Šiuo metu Teisme dirba 96 valstybės tarnautojai ir 18 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis.

Džiaugiuosi, kad dirbu su teisėjais, kurie turi itin didelę darbo apeliacinės instancijos teisme patirtį ir šia patirtimi dalijasi su savo padėjėjais.

Lukas, teisėjo padėjėjas

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra ne kartą akcentavęs teisminės valdžios savireguliacijos ir savivaldos svarbą. Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas ir kiti teisėjai aktyviai dalyvauja teismų savivaldos institucijų veikloje. Teisėjų tarybos narys *ex officio* yra Teismo pirmininkas Algimantas Valantinas, 2016 m. jis išrinktas Teisėjų tarybos pirmininko pavaduotoju. A. Valantinas taip pat yra Investicijų ir biudžeto komiteto koordinatorius, Komunikacijos ir Teismų administravimo komitetų narys. Teisėjų Tarybos nariais 2016 metais buvo išrinkti Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai Aloyzas Kruopys, Gintaras Pečiulis ir Vigintas Višinskis. Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkas Aloyzas Kruopys yra Informacinių technologijų komiteto narys, teisėjai Gintaras Pečiulis ir Vigintas Višinskis - Mokymų ir tarptautinių ryšių komiteto nariai. Civilinių bylų skyriaus pirmininkė Egidija Tamošiūnienė yra Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisijos pirmininkė, iki 2017 m. gruodžio 2 d. buvo ir Pretendentų į teisėjus egzaminų komisijos pirmininke, o Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja Daiva Pranytė-Zalickienė buvo šios komisijos nare. Teisėjų garbės teismo darbe 2017 metais dalyvavo Teismo teisėja Laima Garnelienė. Teisėjų etikos ir drausmės komisijai 2017 metais priklausė Teismo teisėja Jolanta Čepukėnienė. Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos nare 2017 metais buvo paskirta Teismo teisėja Danutė Gasiūnienė. Ši teisėja taip pat yra Teismų sistemos apdovanojimų komisijos pirmininkė.

Teisėjams įstatymas suteikia teisę užsiimti pedagogine veikla, teisėjas taip pat gali dalyvauti įstatymų, kitų teisės aktų projektų rengimo komisijose (grupėse), dalyvauti Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų ir kitų institucijų finansuojamuose vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, susijusiuose su teisingumo sistemos ir teismų veiklos tobulinimu. Tarp Teismo teisėjų ir kitų tarnautojų yra nemažai mokslininkų ar užsiimančiųjų pedagogine veikla. Civilinių bylų skyriaus pirmininkė dr. Egidija Tamošiūnienė yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros partnerystės profesorė, Civilinių bylų skyriaus teisėjas Artūras Driukas yra šios katedros partnerystės docentas. Civilinių bylų

skyriaus teisėjas dr. Vigintas Višinskis yra Mykolo Romerio universiteto Privatinės teisės instituto profesorius, teisėja dr. Goda Ambrasaitė-Balynienė yra šio instituto docentė. Teismų praktikos skyriaus vedėja dr. Dovilė Murauskienė yra Mykolo Romerio universiteto Baudžiamosios teisės ir proceso instituto lektorė. Teismo kanclerė dr. Elena Masnevaitė mokslinę veiklą vykdo Lietuvos teisės institute. Civilinių bylų skyriaus teisėjo padėjėja Vilija Badaraitė 2017 metais dirbo Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės instituto lektore. Teismų praktikos skyriuje dirba du mokslinę veiklą pradedantys mokslininkai: šio skyriaus konsultantė Laura Mickevičiūtė yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedros doktorantė, o konsultantas Remigijus Jokubauskas – Mykolo Romerio universiteto Privatinės teisės instituto doktorantas.

Civilinių bylų skyriaus pirmininkė Egidija Tamošiūnienė ir teisėjai Artūras Driukas bei Vigintas Višinskis yra Civilinio proceso kodekso priežiūros komiteto nariai. Teismo teisėjas Artūras Driukas yra Teisminės mediacijos komisijos pirmininkas. Teisėjas yra teismo mediatorius ir aktyviai prisideda prie mediacijos, kaip alternatyvaus ginčų sprendimo būdo, populiarinimo. 2017 metais teisėjas Artūras Driukas 44 civilinėse bylose buvo paskirtas mediatoriumi, 33 bylose buvo sudarytos taikos sutartys. Teisėjų padėjėjai Simona Delekaitė, Kristina Krickienė ir Rokas Žiupsnys taip pat dalyvauja mediatorių veikloje.

Mane motyvuoja suvokimas, kad už kiekvienos atskiros bylos yra žmogus ir rašomas procesinis sprendimas gali iš esmės pakeisti to asmens gyvenimą.

Daniela, teisėjo padėjėja

2017 metais Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai ir darbuotojai ne tik vykdė mokslinę veiklą universitetuose, bet ir vedė mokymus teisėjams, teisėjų padėjėjams, prokurorams. Mokymų procese aktyviai dalyvavo Teismo pirmininkas Algimantas Valantinas, Civilinių bylų skyriaus pirmininkė Egidija Tamošiūnienė, šio skyriaus teisėjai Artūras Driukas, Vigintas Višinskis, Goda Ambrasaitė-Balynienė, Antanas Rudzinskas, Teismo pirmininko padėjėja

(atstovė spaudai) Vilma Budėnienė, Teismų praktikos skyriaus vedėja Dovilė Murauskienė, Teismų praktikos skyriaus konsultantas Remigijus Jokubauskas.

Teismo pirmininko padėjėja (atstovė spaudai) Vilma Budėnienė ir Teismų praktikos skyriaus vedėja Dovilė Murauskienė nuo 2017 metų yra Nacionalinės teismų administracijos leidžiamo žurnalo „Teismai.lt“ redakcijos kolegijos narės.

Teisėjo padėjėjas kasdieniame darbe susiduria ne tik su iššūkiais, bet ir kelia juos pats sau. Didelis darbo krūvis ir tempas teisėjo padėjėją įpareigoja ne tik gerai išmanyti teisę, bet ir domėtis tomis sritimis, su kuriomis kasdien susiduria, bei turėti bendrą supratimą apie ekonomiką, pramonę, transportą, buhalteriją ir kt.

Margarita, teisėjo padėjėja

Teisiniai ginčai vis sudėtingėja, reikalauja ne tik išmanyti nacionalinę teisę, bet ir plačiai taikyti Europos Sąjungos teisės normas, tarptautinių ir Europos Sąjungos teismų praktiką. Tai įpareigoja teisėjus nuolat kelti profesinę kvalifikaciją. Teismo teisėjai 2017 metais profesinę kvalifikaciją kėlė dalyvaudami tiek nacionaliniuose renginiuose (mokymuose, diskusijose, konferencijose), tiek profesiniuose mokymuose užsienyje. Teismo pirmininkas Algimantas Valantinas ir Civilinių bylų skyriaus pirmininkė Egidija Tamošiūnienė Hertogenbose (Nyderlandų Karalystė) dalyvavo 5-ojoje Europos Sąjungos apeliacinių teismų pirmininkų konferencijoje bei kartu su Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininku Aloyzu Kruopiu Rygoje (Latvija) vykusioje konferencijoje „Apeliacinių teismų darbo tobulinimas“. Civilinių bylų skyriaus teisėjas Vigintas Višinskis vyko į Europos teismų tarybų tinklo (toliau – ENCJ) darbo grupės susitikimus Hagoje (Olandija) ir Briuselyje (Belgija), taip pat dalyvavo ENCJ Generalinėje asamblėjoje Paryžiuje (Prancūzija) bei Konsultacinės Europos teisėjų tarybos darbo grupės susitikime. Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja Laima Garnelienė Strasbūre (Prancūzija) dalyvavo

Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) 29-ajame plenariniame posėdyje. Teisėjai G. Ambrasaitė-Balynienė, A. Driukas, J. Čepukėnienė, L. Garnelienė, V. Ražinskaitė, A. Rudzinskas, E. Tamošiūnienė ir V. Višinskis 2017 m. dalyvavo įvairiuose specializuotose teisėjams skirtose mokymų programose, kurias organizavo Europos teisėjų mokymo tinklas (EJTN), Europos teisės akademija (ERA), Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO) ir kt.

Lietuvos apeliacinis teismas daug dėmesio skyrė Teismo personalo kvalifikacijai kelti. Teisėjų padėjėjai ir kiti Teismo darbuotojai dalyvavo tiek kitų institucijų, tiek paties Teismo administracijos organizuotuose mokymuose, seminaruose, konferencijose. Teismo personalas kvalifikaciją kėlė ir užsienio valstybėse vykusiuose renginiuose.

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų padėjėjai kasmet sėkmingai laiko teisėjų egzaminus ir pradeda teisėjų karjerą – 2017 metais 2 Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų padėjėjai sėkmingai išlaikė pretendentų į teisėjus egzaminą, viena teisėjo padėjėja tapo apylinkės teismo teisėja.

Pritariu kartais išreiškiamai nuomonei, jog Lietuvos apeliacinis teismas yra teisėjų kalvė, nes čia galima įgyti įvairios vertingos patirties, kuri, esu tikra, būtų labai naudinga dirbant teisėju.

Vilija, teisėjo padėjėja

Lietuvos apeliacinis teismas, atsižvelgdamas į susiklosčiusią praktiką, tendencijas ir aktualias temas ne tik teismų bendruomenei, bet ir visuomenei, 2017 m. organizavo tarptautinę mokslinę praktinę konferenciją, diskusijas, nemažai susirinkimų ir teisinio švietimo renginių.

KONFERENCIJA, DISKUSIJOS IR KITI TEISINIO ŠVIETIMO RENGINIAI

Lietuvos apeliacinio teismo iniciatyva **2017 m. gegužės 11 d.** organizuota tarptautinė mokslinė praktinė konferencija „Apeliacija: esmė, paskirtis ir proceso trukmės problemos“. Konferencijos metu Lietuvos ir užsienio teisės ekspertai, mokslininkai, praktikai pristatė bendruosius apeliacijos iššūkius, dalijosi efektyviomis apeliacinio proceso paieškomis Lietuvoje bei užsienyje ir aptarė kitus aktualius klausimus. Konferencija sulaukė itin didelio susidomėjimo ir teigiamų atgarsių. Į kelių šimtų dalyvių, teisininkų renginį atvyko ir 12 užsienio

ekspertų, teisėjų iš Latvijos, Lenkijos, Ukrainos, Vokietijos, Slovėnijos. Pranešimus skaitė kolegos iš Rygos, Krokuvos, Lvovo, Liubianos, Berlyno. Svečiai dalijosi vertinga patirtimi ir gerosios praktikos pavyzdžiais. Konferencijoje daug dėmesio skirta apeliacijai, jos paskirčiai ir trukmei. Be to, tai buvo puiki proga visuomenei pristatyti Lietuvos apeliacinio teismo veiklos ypatumus. Konferencijos partnerės – Teisingumo ministerija ir Nacionalinė teismų administracija (toliau – NTA).

2017 m. sausio 3 d. Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas, skyrių primininkai ir kanclerė susitiko su teisingumo ministre Milda Vainiute ir aptarė teisėjo pareigų specifiką, socialines garantijas, teismų tarėjų koncepciją, teisės aktų priežiūros komitetų veiklą, Teisingumo ministerijos vaidmenį teisėjų kvalifikacijos kėlimo procese.

2017 m. sausio 6 d. Lietuvos apeliaciniame teisme vyko apskritojo stalo diskusija su žurnalistais, rašančiais teismų tematika, redaktorais, Lietuvos žurnalistų sąjungos nariais, NTA Komunikacijos skyriaus atstovais, Vilniaus apygardos teismo vadovybe, teisėjais.

2017 m. vasario 6 d. Lietuvos apeliaciniame teisme metiniame apygardų teismų pirmininkų ir skyriaus pirmininkų susirinkime vyko diskusija vaiko teisių, nagrinėjant civilines ir baudžiamąsias bylas, užtikrinimo klausimais. Buvo apžvelgti vaiko teisių, nagrinėjant civilines ir baudžiamąsias bylas, užtikrinimo aspektai. Kartu su vaiko teisių apsaugos kontroliere Edita Žiobiene svarstyta apie specializuotų psichologų instituto įgyvendinimą visuose apygardų teismuose, dėl to kylančias finansavimo problemas, jau dirbančių teismuose psichologų darbo krūvį. Aptarta ir nepilnamečių asmenų apklausų teismuose nagrinėjamosiose bylose vykdymo tvarka, siekiant

išvengti pakartotinių vaiko apklausų. Pažymėta, kad teismuose turėtų būti atkreiptas dėmesys į poreikį skirti nepilnamečio asmens atstovą situacijose, kai nėra aišku, ar vaiko teisių pažeidėjai nėra patys tėvai, nes taip būtų išvengta kitų vaiko teisių pažeidimų. Nors daugiau dėmesio skirta vaikų apklausos klausimams baudžiamosiose bylose, tačiau buvo paminėtos ir civilinėse bylose kylančios problemos, susijusios su vaiko teisių apsauga: teismai paraginti spręsti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimus teismo iniciatyva, atidžiau vertinti antstolio faktinių aplinkybių konstatavimo protokole užfiksuotas aplinkybes, spręsti dėl šio protokolo teisinės galios, vertinant, jog taip fiksuojamos aplinkybės negali pakeisti kitų įrodinėjimo priemonių - byloje dalyvaujančių asmenų paaiškinimų ar liudytojų apklausos. Tiek teismų atstovų, tiek kontrolierės nuomone, šių klausimų nagrinėjimo specifika turėtų būti nuolat aptariama vykdant teisėjų mokymo programas.

2017 m. kovo 17 d. Lietuvos apeliacinio teismo atstovai dalyvavo diskusijoje apie teismo sprendimų argumentavimą, Nusikaltimų aukų teisių direktyvą ir jos įgyvendinimą Lietuvoje, naujausius CPK pakeitimus ir teismų praktiką Teisėjų padėjėjų asociacijos ir visuotiniame narių susirinkime-seminare.

2017 m. lapkričio 17 d. Lietuvos apeliacinio teismo iniciatyva Klaipėdos apygardos teisme vyko diskusija „Nepilnamečių apklausų baudžiamajame procese ypatumai: realybė, praktika, ateities perspektyvos“. Apie nepilnamečių apklausų baudžiamajame procese ypatumus, realybę ir teismų praktiką, Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimus nepilnamečių apklausų srityje nuo 2018 m., psichologo svarbą, pažeidžiamo baudžiamojo proceso dalyvio apklausos taisykles, specializuotų vaiko apklausos kambarių būtinybę diskutavo teisėjai ir psichologai. Diskusijoje dalyvavo Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas Algimantas Valantinas, Teismų praktikos skyriaus vadovė dr. Dovilė Murauskienė, Vilniaus miesto apylinkės

teismo teisėja Viktorija Šelmienė, Lietuvos psichologų sąjungos prezidentė, psichologė, teismo psichologų kuratorė Neringa Grigutytė, Klaipėdos apygardos teismo ir jo veiklos teritorijoje esančių teismų teisėjai, šio teismo psichologė Aušra Augaitienė.

2017 m. gruodžio 8 d. Lietuvos apeliaciniame teisme vyko diskusija įmonių bankroto klausimais. Per 2017 m. pirmąjį-trečiąjį ketvirčius bankroto procesai pradėti 2 226 įmonėms, iš jų – 2 042 teisme. Palyginti su tuo pačiu laikotarpiu 2016 m., 2017 m. bankroto procesų teisme skaičius išaugo apie 12 procentų. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir Valstybinė mokesčių inspekcija neretai pateikia prašymus iškelti bankroto bylą toms įmonėms, kurios neturi turto ir ilgą laiką nevykdo ūkinės komercinės veiklos. Vidutiniškai įmonės bankroto procesas užtrunka apie dvejus metus. Daugelis įmonių bankroto procese kylančių klausimų sprendžiami teisme, todėl tai turi įtakos ne tik konkrečios bankroto bylos trukmei, bet ir nuolat didėjančiam bankroto bylų, nagrinėjamų ir apeliacine tvarka, skaičiui. Diskusijoje dalyvavo ne tik teisėjai, bet ir Valstybinės mokesčių inspekcijos, Finansų ministerijos, bankroto administratorius

vienijančių asociacijų atstovai, advokatai, mokslininkai. Buvo kartu ieškoma kuo veiksmingesnių būdų įmonių bankroto procesui paspartinti ir jo efektyvumui užtikrinti.

BENDRADARBIAVIMAS

Lietuvos apeliaciniame teisme **2017 m. sausio 18 d.** lankėsi Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėjas Virgilijus Valančius, kuris išsamiau papasakojo apie darbą Europos Sąjungos Bendrajame Teisme ir pasidalijo įgyta vertinga darbo patirtimi bei įžvalgomis.

2017 m. sausio 19 d. lankėsi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) Viešojo valdymo komiteto ekspertė Chloe Lelievre, kuri atlieka „Teisingumo efektyvumo“ dalies ekspertizę. Chloe Lelievre vizito tikslas Lietuvoje – įvertinti, kaip Lietuva yra pasirengusi taikyti viešojo valdymo srities EBPO teisinės priemonės ir kaip ji atitinka EBPO šalių praktiką peržiūrimoje srityje.

2017 m. balandžio 7 d. lankėsi Edward Kelly – Rytų Tenesio valstybinio universiteto (*angl. East Tennessee State University*), veikiančio JAV, vyriausiasis teisinis patarėjas ir Švietimo departamento dėstytojas, kuris skaitė pranešimą „Emocijos priimant sprendimus ir mediacija“.

2017 m. birželio 1 d. lankėsi konstitucinės teisės profesorius iš JAV Stewart Harris, kuris teisėjų padėjėjams pristatė JAV teisinę sistemą precedentų kūrimo ir taikymo aspektais.

2017 m. rugsėjo mėn. Lietuvos apeliacinis teismas bendradarbiavo su Nacionaline teismų administracija vykdant Europos teisėjų mokymų tinklo (EJTN) organizuojamą teisėjų trumpalaikių mainų programą.

2017 m. spalio 26–27 dienomis Lietuvos apeliaciniame teisme lankėsi delegacija – svečiai iš Rygos apygardos teismo: teisėjai ir darbuotojai susipažino su Lietuvos teismų sistema, jiems buvo atsakyta į visus rūpimus klausimus, išsamiai buvo aptarti Lietuvos ir Latvijos teismų sistemos ypatumai, panašumai ir skirtumai.

VISUOMENĖS ŠVIETIMAS

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai ir kiti darbuotojai aktyviai dalyvavo radijo laidose, teikė komentarus žiniasklaidai, atsakinėjo į visuomenei rūpimus klausimus. Lietuvos radijuje (laidos „Ryto garsai“, „112“), „Žinių radijuje“ ir televizijoje („Panorama“) kalbėta šiomis temomis: „Baudžiamoji atsakomybė už vairavimą išgėrus. Ar tikrai išsisukti lengviau?“, „Kodėl teismų sprendimai neblaivių vairuotojų bylose yra tokie skirtingi?“, „Kokias procedūras turi atlikti asmenys teisme, norintys globoti vaiką? Kokia yra bylų dėl vaiko globos specifika, kuo jos skiriasi nuo kitų šeimos bylų? Kokios naujovės laukia teismų šioje srityje nuo 2018 m., kai Prezidentė pasirašė vaikų saugumą užtikrinančias įstatymų pataisas?“, „Kaip geriau užtikrinti vaikams priteisto išlaikymo išieškojimą?“, „Kaip veikia svarbi teismų sistemos dalis – Apeliacinis teismas?“, taip pat buvo aptarti visuomeninių teisėjų (tarėjų) teismuose instituto reikalingumo, kūrimo ir kiti klausimai. Teikta informacija ir komentarai įvairiems žinių ir naujienų portalams, laidoms.

Dalyvaudami projekte „Teisėjas žurnalisto kėdėje“ Teismo pirmininkas Algimantas Valantinas susitiko su Lietuvos radijo laidos „Ryto garsai“ komanda, Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja Sigita Bieliauskienė su portalo „15 min.“ žurnalistais.

Aktualiausiais visuomenei klausimais ir šviečiamaisiais tikslais 2017 m. parengti Lietuvos apeliacinio teismo darbuotojų straipsniai: dr. Egidijos Tamošiūnienės „Svarbiausia vaikas, jo interesai“ („15 min.“); Lauros Mickevičiūtės „Kodėl laisvės atėmimas yra kraštutinė bausmė korupcinio pobūdžio bylose?“ („15 min.“); dr. Dovilės Murauskienės „Kada valstybė turi vykdyti ekstradicijos prašymą?“ („Delfi“), „Neturtinės žalos atlyginimas: kiek galima prisiteisti, jeigu nužudo arba sutrikdo sveikatą?“ („Delfi“), „Kardomųjų priemonių paskirtis ir taikymo taisyklės“ („15 min.“) ir kt.

Lietuvos apeliaciniame teisme organizuota per 30 įvairių teisinio švietimo renginių studentams, mokiniams: vyko nemokamų teisinių konsultacijų diena, „ELSA Lietuva“ finalas „Start'17“, Europos studentų teisininkų asociacijos konkurso „Pro et contra“ baigiamasis renginys.

2017 m. 11 studentų pareiškė norą praleisti darbo dieną su Lietuvos apeliacinio teismo teisėjais: Algimantu Valantinu, Violeta Ražinskaite, Nijole Piškinaite, Sigita Bieliauskiene.

Vilniaus universiteto Teisės ir Žurnalistikos fakultetų, Mykolo Romerio ir Vytauto Didžiojo universitetų Teisės fakultetų studentai susipažino su teismo ir teisėjo darbu, dalyvavo teismo posėdžiuose, bendravo su teisėjais, ėmė iš jų interviu, kūrė filmus, iš kurių dauguma buvo nominuoti ir apdovanoti kaip geriausi sukurti filmai šiame projekte.

2017 m. Lietuvos apeliacinis teismas buvo pakviestas dalyvauti „Open House Vilnius“ projekte. Pavasarį prisijungėme prie institucijų, dirbančių pastatuose, pasižyminčiuose įdomia, išskirtine architektūra, ir sutikome dalyvauti „atviros architektūros savaitgalyje“. Taigi, 2017 m. balandžio 23 d., sekmadienį, suteikėme galimybę vilniečiams ir miesto svečiams apsilankyti Lietuvos apeliacinio teismo pastate, dalyvauti ekskursijose, gauti atsakymus į rūpimus klausimus. Arti 300 vilniečių ir miesto svečių iš arčiau galėjo susipažinti su teismo istorija ir jo darbu. Žmonės domėjosi ne tik dar XIX amžiuje pastatytais teismo rūmais, jų istorija, nuostabiomis arkomis, šviestuvais, sienų ir lubų puošyba, dar išlikusiomis autentiškomis neoklasicizmo detalėmis, akustika, bet ir teismo bei teisėjų darbu. Ekskursijų dalyviai išgirdo daug įdomių dalykų ir iš specialiai tam pasirengusių jaunųjų architektų, šio projekto mentorių. Teismo pastatas buvo įtrauktas į oficialų renginio katalogą.

Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainių tyrimo 2017 m. ataskaitoje pažymėta, kad Lietuvos apeliacinio teismo interneto svetainė 100 proc. atitinka visus – bendruosius, struktūros, informacijos ir aprašymo – reikalavimus.

SOCIALINĖS AKCIJOS

Minint Baltosios lazdelės dieną, Lietuvos apeliacinio teismo teisėjos Virginijos Čekanauskaitės iniciatyva Lietuvos aklųjų bibliotekai paaukota reikiamų knygų ir organizuotas renginys turintiems regėjimo negalią žmonėms. Šiame renginyje Lietuvos apeliacinio teismo darbuotojai mielai bendravo su neįgaliaisiais ir atsakė į jiems rūpimus klausimus.

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai ir personalas aktyviai dalyvavo kraujo donorystės akcijose „Dalinkimės“ ir „Tapk kraujo donoru“. Akcijos organizuotos kartu su Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Kraujo centru.

Vaikų gynimo dienos progai paminėti Vilniaus sutrikusio vystymosi kūdikių namams nupirkta dovanų, organizuota apskritojo stalo diskusija specialistams vaikų įvaikinimo problemoms aptarti.

ATMINTINOS DIENOS

Lietuvos apeliaciniame teisme minimos Lietuvai reikšmingos datos. Laisvės gynėjų dieną – sausio 13 d. – teisme vyko renginys „Laisvė mūsų širdyse“, kurio dalyviai buvo pakviesti į garsaus britų režisieriaus Roberto Mullano filmo „Mes dainuosim“ peržiūrą ir susitikimą su filmo prodiuseriu Arūnu Dvineliu.

Lietuvos valstybės atkūrimo dienai paminėti surengta muzikos ir poezijos popietė. Eiles skaitė ir savo mintimis su teismo bendruomene dalijosi poetai: psichologas, kunigas pranciškonas Arūnas Peškaitis, rašytojas, filosofas dr. Liutauras Degėsys, komunikacijos specialistė Vilma Budėnienė. Saksofonu grojo Vilniaus universiteto studentas Gvidas Tupinis.

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos proga Lietuvos apeliaciniame teisme vyko koncertas „Dainuoju Lietuvai“. Net 10 Vilniaus miesto mokyklų kolektyvų, jau ketvirtus metus dalyvavusių Vilniaus Emilijos Pliaterytės progimnazijos organizuojamame konkurse „Dainuoju Lietuvai“, teismo bendruomenei atliko ypatingo grožio ir jautrumo dainas: „Jei ne auksinės vasaros“, „Raudoni vakarai“, „Broliuži“ ir kt. Lietuvos teismai kartu su Švietimo ir mokslo ministerija bei Vilniaus miesto savivaldybe yra šio konkurso partneriai.

KALBOS PATARIMAI TEISININKAMS

Kiekvieną mėnesį Lietuvos apeliacinio teismo kalbininkė Lina Mišutienė parengia po kalbos konsultaciją teisininkams ir ne tik. 2017 m. parengta 12 patarimų, paskelbtų interneto svetainėje specialiai sukurtoje rubrikoje „Kalbos patarimai teisininkams“ ir socialiniame teismo tinklalapyje.

Dėl žodžio „kas“ vartojimo prijungiamuosiuose sakiniuose

Teisiniuose tekstuose dažnai aptinkame tokios konstrukcijos prijungiamąjį sakinį: „Teismas priėmė nutartį, *kas* leidžia suimti įtariamąjį.“ Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo atveju žodžio *kas* kaip prijungiamojo jungtuko vartojimas **padariniui, rezultatui** reikšti yra netaisyklingas – *kas* reikia keisti pagal kontekstą – dažniausiai į **o tai, ir tai**, pvz.: „Teismas priėmė nutartį, **o tai (ir tai)** leidžia suimti įtariamąjį“; arba į **todėl, dėl to**: „Teismas priėmė nutartį, **todėl (dėl to)** leidžiama suimti įtariamąjį.“

Panašiai taisome ir žodžių junginį *dėl ko* – jis nevertotinas reiškiant pridūrimą, pvz.: „B. N. vairuodamas nepasirinko saugaus greičio, *dėl ko* (= **todėl, dėl to**) nesuvaldė automobilio.“

Jungtukas „kaip“ vartojamas ne tik palyginant

Negalima sakyti *apklausti įtariamuoju, kaltinamuoju, liudytoju*, t. y. negalima vartoti veiksmažodžio *apklausti* su įnagininku.

Tokias netaisyklingas konstrukcijas taisome taip: **apklausti kaip įtariamąjį, kaip kaltinamąjį, kaip liudytoją** arba **apklausti įtariamąjį, kaltinamąjį, liudytoją**.

Klaidingai manoma, kad jungtukas „kaip“ vartojamas tik palyginant, tačiau jis vartojamas ir kitomis reikšmėmis, pvz., „apklausti kaip liudytoją“ nėra palyginimas – taip išreiškiamas tapatumas (priedėliniai santykiai).

Taigi sakinį „*Prašome apklausti liudytoju kaimyną A. V.*“ taisykime taip:

Prašome apklausti liudytoją kaimyną A. V., arba *Prašome apklausti kaip liudytoją kaimyną A. V.*

Ar vartotinas pasakymas „vieninga tyčia“ arba ką mums paliko žodis „jedinyj“

Ar taisyti žodį „vieningas“ tokiaime sakinyje: „Teisiamasis, tęsdamas vieningą tyčią apimtus veiksmus...“?

Sakinį būtina taisyti, nes lietuvių kalboje žodis *vieningas* vartojamas tik pirmąja reikšme, nurodyta „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, – „pasižymintis vienybe“, tarkime, vieninga tauta, vieningas kolektyvas ir pan. Didžiulę neigiamą įtaką yra padaręs rusų kalbos žodis *jedinyj*, turintis ne vien reikšmę „vieningas“, bet ir daugiau reikšmių: „bendras, vienodas, vientisas, vienalytis, vienas, vienintelis“.

Todėl vartokime ne *vieningas* nusikalstamos veikos planas, o **bendras**; ne vieningi, o **vienodi mokesčiai**; ne *vieninga*, o **viena, vienoda, bendra sistema** ar *programa*; ne *vieningos*, o **vienodos, bendros taisyklės** ir pan.

Taigi „**vieninga tyčia**“ reikia keisti į „**bendrą tyčią**“. Dar vienas iš galimų tokio sakinio taisymo variantų būtų toks: *Teisiamasis, tęsdamas bendrus tyčinius veiksmus...* ar pan.

The image shows a grand, multi-level interior space, likely a courthouse or government building. A prominent feature is a wide staircase with a decorative wrought-iron railing and a wooden handrail. The architecture is characterized by a series of large, overlapping arches that create a sense of depth and grandeur. The walls are light-colored, and the lighting is warm, highlighting the architectural details. In the background, there are more levels of the building, including a balcony with a similar railing. The overall atmosphere is one of classical elegance and institutional authority.

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

Gedimino pr. 40/1, Vilnius

Tel. (8 70) 663 685

Faks. (8 70) 663 060

El. paštas: apeliacinis@apeliacinis.lt, apeliacinis@teismai.lt

Interneto svetainė www.apeliacinis.lt